

Argia

1977-Ekaina-20. XL garren urtea 744 zenbakia - 35 peza

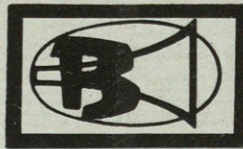


jotzeko erraza . . . erosteko errazagoa

Piper

HARRIGARRIA

- Timbre ugartasuna: biolina, txirula, kitarra, banjoa, marinba, oboea, pianoa, denak uztartzeko tresneria eta abar.
- Ritmo aberatsekoa, akorde eta baju automatikoak.
- Nork berak laguntzeko ordezkari elektronikazko memoriaz lagunduz jotzen da.
- Musika jakin gabe jotzen diren ehundaka partitura.



BEINGOA

Victor Pradera, 27



ORDENAZAINTZAILEAK eta HERRIA

non zer

Botoaren inguruan.	3
Euskadiko Ezkerraren garaipena .	4
Sahara	17-24
Mario Gabiria	25-26
Arestiren oroimenez	27-28
Zer dugu Orixeren alde	32-33

"Harriak ez du begirik" dio euskal esaera zaharrak. Egia haundia. Errugabea jo ohi du gehienetan. Oker haundia egin dezakeen harma koskor bat besterik ez da besteren aurka botatzen den harria. Lehen gizonak erabiltzen zuen harmetarik bat. Geroztik iskilu beldurgarriak asmatu ditu gizonak. Gizonak hiltzeko eta herriak menderatu eta txikitzeko, gainera.

Harmarik eta harmaturik gabeko mundua behar genuke gizonok. "Si vis pacem, para belum" ez dugu onartzen. Gerrak ez du bakerik egiten. "Bakea nahi baldin baduzu, utz harmak" esan beharko genuke. Gizon eta herri bakoitzak bere egitekoa zintzo beteko balu aldamenekoaren eskubideak eta askatasuna errespetatuko balituzke ez litzateke harma beharrik. Gizon eta herri bakoitza bere buruaren jabe denean ez da harmadun beharrik izango.

Baina jende axolagabez eta zapaltzailez beterik den gizarte honetan ordenazaintzaileak beharrezkoak direla dirudi. Gizon bakoitzaren eta herritar guztien jendetasunak eta heziera onak eta gizartearen antolamendu egokiak bakarrik sendatuko ditu, neurri haundi batean, axolakaberiak eta zapalkuntzak. Bienbitartean gizon eta herri bakoitzaren eskubideak eta egitekoak zaintzeko "ordenazaintzaileak" ezarri ohi dira.

Besteren eskubideak eta askatasuna murriztu eta zapaldu nahi di-tuenari kontuak eskatzeko daude "ordenazaintzaileak". Gure artean ditugunak, ordea, langileriaren eta Euskal Herriaren eskubideak zapaltzen dituen kapitalismoaren eta inperialismoaren euskarri dira. Eskubide oro 40 urtez zapaldu dituen diktaduraren ordezkari eta zapaltzaile izan dira. Langileriaren eta euskaldungoaren alde borroka-tu direnen etsai amorratu gertatu dira. Gaurregungo "ordenazain-tzaileak" arrotz eta etsai gertatzen zaizkio herriari. Ezin daitezke biak elkarrekin inolaz ere bizi.

Foruak galdu edo kendu bitartean Euskal Herriak bere gudariak eta hertzainak bazituen, noski. Euskaldunak ez ziren Espainiara sol-daduska egitera joaten. Udaletxe bakoitzean egon ohi ziren harmak. Eta kanpotarra Euskal Herria zapaltzera barrura sartzen zenean har-tzen zituzten gazteek harmak. Gorputz egunez egin ohi zen herrietan alardea. Udaletxean zeuden iskiluak agertu eta nola zeuden ikusteko egin ohi zen. European zehar Espainiaruntz zetozen zanpatzaileei, be-raz, Euskal Herriko mutilek erakusten zizkien hortzak, lehenik.

Euskal Herriak izan zuen bere garaian bere talde harmatua: Mike-leteak eta Miñonak. Herriak maite zituen. Izan ere norbaitek gehiegi-keriaren bat egiten baldin bazuen utzi karguak eta Afrikara edo Ame-rikara ihesegiten zuen inork agindu gabe.

Inori kontuak eskatzekotan eta inor zigortzekotan gehiegikeria-rik egiten duen "ordenazaintzailea" zigortu behar da. Baina diktadu-raren garaian inor ikutu ezinezko bihurtu baldin bada horixe bilakatu da.

Ordenazaintzaileen arazo hau, beraz, lehen bait lehen konpondu beharreko arazoa du Euskal Herriak.

zeruko ARGIA

Lehendakari:

Kaietano Ezeiza.

Buruzagi:

M. Atxaga, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparraguirre.

Berri-emale orokorrak

L. A. Aranberri "Amatño", Gexan Lantziri, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarria.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango), Barrenetxea (Oizartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasci Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Erren-terria), Metal-Iurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrazkilaria: Antton Olariaga.

Argazkilaria: Arturo Delgado-Loubet

Fotolitoak: Ernio S. L.

Jabea:

Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okenda 22 Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:

"Gráficas Semi" Plaza Lasala, 3 Donostia D. L.: 80-1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	35	ptz.



rako degu ta omen elburua auxe izango da ...
"egiari egia dala ta urari ura dala" aitortzea
ezeren katramillarik ipiñi gabe idatziko dogu".

Ori orrela garbi jotzen bada ezkerreko,
ezkubiko edo erdiko bidea arturik bañan iru-
rak nastu gabe jarraitzenbaduiñork ez dio arra-
zoiarekin akatzik aterako.

Arpidedun bat.

EUSKARA ETA POLITIKA Z. ARGIAN

ZUZENDARI JAUNA:

Aspertu nauzuenetz gero, gutun hau bidal-
tzea erabaki dut. Astero irakurtzen dut zuk
"zuzendutako" aldizkari hori. Eta ez dakit zer-
gatik esaten dudana "zuzenduta" dagoela eta ez
okertua, dagoen bezala.

Esaten duzu euskararen alde lana egiten ari
zaretela. Eta hortan ez dizut kontrarik esan-
go, baina mesede txar bat egiten ari zaretela al-
dizkari horretan bai. Azken denbora honetan
egon naiz nahiko mitinetan. Egia, gehienbat er-
deraz eginik ziren. Horren kontrako zerbait es-
pero nuen ZERUKO ARGIAN idatzita aurkitu,
baino ezer gutti ikusi dut. Zuen artikuloetan,
beraiek erdaraz esaten dutena, zuek euskarara
itzultzen duzute. Eta, ez esan kontrarik zeren
zuek aipatutako mitinetan egona naiz. Berdin
gertatzen da panfletoekin. Lanak itzultzea be-
harrezkoa izango da, bizi garen egoera honetan,
baina politikoei eskatu behar zaie euskara kon-
tuan hartzea uste dut, eta Zeruko Argiak ez du
batere laguntzen eginkizun honetan, baizik, al-
derantziz, euskaraz ez dakitenei fama eta oho-
rea ematen dio.

Ez dut uste hori euskararen onagatik egi-
nik dagoenik.

Euskarazale batek.

JOXE A. -RI

"Zeruko Argia" behera ote dijoan zusu-
rrak aditu dituzula diozu.

Harpidedun barri xamarra zerala diozu.

Nik neuk gutxienez amarren bat urte ba-
daramazkit arpidedun naizela; azkeneko iru
urte urte oietan beintzat aldaketa aundia egi-
ña dagola ikusten det (ori da txaketa aldatzia
giroari jarraituz) ez ortografia aldetik bakarrik,
baizik politikan 90 gradu gutxienez; onerako
edo txarrerako izandu dan ni ez naiz nor juz-
gatzeko, nik uste denbora gutxi baño len erria-
ren geienek juzgatuko duela.

"Bere eginkizuna bete" duela esaten du-
tela batzuk diozu. Nik uste Euskal Erriaren-
tzako serbiziyan jartzen danak sekulan etzai-
ola bukatuko lana egin bearra.

Orain "lana" ori nolako "lana" dan ondo
neurtzen lana aundia emango duela, ori bai.

Batu bearren banatu egiten badu alako
xelebrerizko "batu" aitzakiarekin, orduan
obe du bai erretiratu, aurretik esan da bere
eginkizuna "bete" duela.

Ortaarako onena batere gezurrik gabe
fiñ fiñ esatia zera da, "orain demokraziaren
izenean gezurrakin ibiltzia umekeri utsa nola
dan, beste izen berri batekin izparringi bat ate-

Badirudi hark eginiko jokabidea e-
derki jasoa izan dutela gure herrian zehar
auteskundetarako propaganda politikoa
egin izan duten zenbait alderdi arrotzek.

Orain urte bete PSOeko buru den
Felipe Gonzalez euskaraz galdera bat zu-
zendu zitzaiolako euskaldunok razistatzat
hartuak izandu ginen. Gaur egun gure bo-
za edo botoa euskaraz eskatzeko lotsarik
ez dute.

Noiz ikusi dugu PC euskal kulturaz
arduratuta? Hauek ere aurrekoek bezala
eskaera berdiña, gure hizkuntzaz berdiña
egiten digute.

Azken aldera Madril aldetik ere beste
sozialista izeneko alderdi ugari Euskal He-
rriko politika plazara azaldu zaizkigu. Eta
arrigarria! Euskara ain zaila dena egun
bitan ikasi digute hauek; tristeia izango da
beste bi egun ondoren ain azkar ikasitako
gure hizkuntza ahaztuko dutela.

Alderdi eskubiko aruntzagoak ere
"La lengua del imperio" ez ezik "Españi-
ako" "dialecto"z ederki baliatu zaizkigu.

Ala ta ere amorro biziña sortu dida-
na zera izan da: Hemengo (hemengoak)
alderdiak zer nolako euskara erabili digu-
ten.

Euskara batua Euskal Herria na-
hasteko omen diote batzuk eta lehenean
jarraitu behar dela aitzakiz Gipuzkoan
Bizkaierazko propaganda ugari ikusi du-
gu. Bizkaian Gipuzkoakoa erabili ote du-
te? Euskadiko ezkerrekoak ere nola alako
euskara traketsan propaganda ugari za-
baldu dute. Besterik gabe,

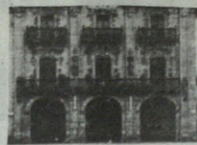
Zuen arpidedun batek.

EUSKARA ETA ALDERDIAK

Agur Z. Argiako Idazlaritzaz:

Nafarroako Enrike izeneko errege
batek esan omen zuen esan "Paris batek
ongi merezi dik Meza bat" eta katoliku
bihurtu.

IRAKURLEAK MINTZO sailera-
ko baldintzak. Gure aldizkaria eus-
karaz denez gero, hizkuntza hone-
tan idatzitako gutunak bakarrik
argitaratzen ditugu. Bestalde, be-
harrezkoa da idazlearen izen-deitu-
ra eta DNren numeroa ere bidal-
tzea, nahiz gutuna izengoitiz argi-
tara eman.



herriko plaza

Eboluzioa, horra hitza.

Hauteskundetan botoa ukaiteko eskubideak bide luzea egin behar izan du. Hasieran dirua, lurrak edo beste ondasunak edukitzea nahitaezko baldintza zen botoa emateko. Geroago, (baina zenbait lan eta ahaleginen trukez!) gauza leunduz joan zen aberastasun oztopo hori gainditu arte, botoa orokorra izan arte... gizon-nezkoentzat. Gizonezkoentzat bakarrik. Emakumeak baztertuta gelditzen ziren. Gizona zen familiaren burua eta ez ahal zen aski gizonak botoa ematea? Emakumearen lana ez zen hori. Emakumeak nahikoa zuen etxea zaintzen, haurrak hezitzen, josten, Kalea eta Herria gizonarenak ziren. Gizona zen etxeko nagusia eta emakumearen nagusia ere. Esan ohi dena, ur asko pasea dela zubipetik.

Azkenik, estatu gehienetan, uko hori kendu da, zorionez. Emakumea bada gauza boto emaile izateko, emakumeak badizu hauteskundeetan parte hartzeko eskubidea.

Eta orain, adin kontua dator, urte-en arazoa. Zenbat urte behar dira botoa emateko? Ez da aspaldi ohitura hori aldatu dela ere. Toki gehienetan, hogeitaru edo hogeitabat urtedun izan beharzen. Gero, poliki-poliki, jatxi dute hesi hori, muga zabaldua ikusi dute hamazortzi urteko gazteek... zenbait estatutan, estatu aurreratu gehienetan.

Bretaina Haundian 1969an egin duten beheraketa hori. Alemanian 1972an edo. Frantzian 1974an. Arrazoizkoa da noski. Adin horretan, hamazortzi urtez, soldaduskara joan daiteke bake denboran nahi izanez gero, eta gerra denboran zer esanik ez. Adin horretan kartzelara eramaten zaituzte eta zigor latzak eman ere bai. Adin horrekin kotxea eramateko agiria ematen dizue. Beraz, adin nagusitasuna lortzen da eginkizun askotarako. Ez ahal da bada gauza zuzena boto emaile izateko eskubidedun legea onartzea?

Badirudi gazte guztiek horren gogoia izan behar dutela, irrikatzen egon behar lutekela boto eskubidea ukaiteko. Baina ez da horrela gertatzen ari denez. Irakurtzen baitugu Bretaina Haundian ehuneko hogeitamar ez direla izendatu eskubidetsu izateko. Eta Frantzian ehuneko hogeitamabitik gora. Legeak agintzen du hauteskunde-zerrendetan agertzeko berek beren izen-deiturak eman behar dituztela, edo bestela esan, berek azaldu behar dutela botoa emateko duten borondatea. Eta eginbehar hori ez dute kunplitzen, esan dugu bezala, ehunetik hogeitamar baino gehiagok.

Hala eta guztiz, horrek ez du esan na-

botoaren inguruan

hi hamazortzi urtetik gorakoegi eskubide horiaitortu behar ez zaienik ez ta pentsatu ere. Baina ongi dago, nik uste, beste herrialdeetan gertatzen dena jakitea. Espainiar Estatuan oraindik botoa emateko modua ukaiteko gutxienez hogeitabat urtekoa izan behar da. Alde batera konprenitzekoa da hau.

Berrogei urte igaro dira, esan daiteke hauteskunderik gabe. Berrogei urte luze herriak benetan bere nahia agertzerik ez duela ukan. Eta onenean gehiegitxo irudituziatzien agintariei hauteskundeetan hastea eta batera hogeitabat urteko neurri hori jaistea. Edo agian pentsa zezaketen hamazortzi urte kunplitutakoek ezkerrari indar gehiago emango ziotela. Dena den, eginberriko horietan muga hogeitabat urtekoa izan da.

Itxurak direnez, lehentxo aipatutako estatuen legea jartzeko zale dira alderdi gehienak. Horregatik uste izatekoa da laister hamazortzi urtekoak ere botoa emateko eskubidea ukanen dutela. Hala behar litzateke behintzat. Hala nahi dugu. Zuznebideak hori eskatzen du.

Gauza honek garrantzi handia du. Felipe González PSOE-ko idazkari nagusiak esana duenez, urtea bukatu aurretik egin behar lirateke udaletako hauteskundeak, udal eta diputazioetan gaur buru agertzen direnak ez direlako herriak izendatuak, eta herriak ezarritako jendea lehenbailehen haien tokietan jartzea guztiz premiazko gauza baita. Eta Felipe González hori esateko eta gogor esateko, eran aurkitzen da, alderdirik bortitzena PSOE agertu delarik azkeneko hauteskundeetan.

Gainera udal-diputazioetako berriztapena 1976ko hirugarren urte-laurdenean eta 1977ko lehenengo urte-laurdenean egin behar zen. Gero legea aldatu egin zuten. Baina arrazoiez, udaletako hauteskundeak eginberriak ditugunean aurretik egin behar ziren, alderdi eta indar politiko denek aukera berdinak ukan zitzaten. Edozeini bururatzan zaio lehenengo alkate eta diputadu zaharren lana, azkeneko hauteskundeetan ez zela joango noski Madrillgo Gobernutik begi onenez ikusten zen politik-elkartasunaren kontra.

Bukatzeo esan dezadan bakarrik hori lera: egin daitezela aurtun udal eta diputazioak berritzeko hauteskundeak. Hauteskundeetan botoa ukan dezatela hamazortzi urte bete dituztenek. Eta, azkenik, euskaldunok egin gaitzela burutsuago politikari buruz elkartuago, batua, bildoago agertzeko datozen garai horietan.

I. BUJANDA

EUSKADIKO EZKERRAREN GARAIPENA

Hauteskundeok zerbait erakutsi badigute, nik uste, gauza bat izan da batez ere: Euskal Herriko ezkerren politkari dagokion espazioa sozialismo abertzale iraultzaileak betetzen duela. Datu hau biziki esanhitsua dela deritzat. Zeren eta, hori horrela izanik, alde batetik PCE, ORT eta gainerantzeko espainolistak pikutara bidaltzen dira ezkerreko espazio hortatik eta, beste alde batetik, abertzale buges ttipien sozialismoarekin gauza berbera gertatzen da. Guretzat arraz inportantea baita, bai eurokomunistak eta bai zenbait abertzale sasisozialista begien bistatik kentzea. PSOEren fenomeno oso berezia delarik, hemen ez dut aipatuko.

Ekainaren hamabosteko zenbakiak interpretatzen hasi aurretik ohar batzu egin beharrean gaude. Izan ere, ez dezagun ahantzi, ezker abertzalea nola aurkeztu den ekainaren hamabostean. Honelatsu, gutti gorabehera.

a) Erdiz erdi zatiturik EIA parte hartzerakoaren alde, EHAS eta LAIA, berri kontra.

b) Ezker abertzalean zerbait nabari baldin bada, eta uste hau zeharo hedatua dago, zuzendaritza politikorik eza da. KASen arazo latza horixe da. Ez dauka, antza denez, zuzendaritza treberik bloke osoaren politika markatzen dakienik. Hauri haxe izan da hauteskundearen aurrean blokearen politika noraezean jarritu, konfusio eta giro txarra sor erazi duena.

c) Hauteskundetan gainera, hamabost eguneko kanpaina kaxkar bat eginik aurkeztu da. Datu hori ere oinarritzakoa da lortu diren portzentaia interpretatzeko garaian.

Halaz eta guztiz, ordea, Gipuzkoan ehuneko 9,5 atara du. Gogoan har dezagun probintzi honetan abstentzioa ia ehuneko 30 izan dela, eta astentzio hori, hemen dago kakoa, ezin dela beste lekutako abstentzioarekin gonbaratu. Hain zuzen Gipuzkoa leku politizatu bat da zeharo, alde batetik. Bestetik, berri, abstentziara euskal ezker abertzaleak bakarrik jo du, mundu osoak dakien arabera. Ez da inongo ilusio bat, hortaz, ondorio honetara irixtea: KAS bloke beza-

la osorik hauteskundetara joan balitz, Gipuzkoan behinik ehuneko 20tik 25ra hel zitekeen. PNV eta PSOEekin batera maila berdintsuan. Protzentaia hori, bistan da, izugarriko arrakasta dela, zeren ez dago Europa osoan horrelakorik lor lezakeen indar iraultzailerik.

Bizkaian antzeko gauza gertatu da, Egoera normal batetan, hauteskunde kanpaina on bat buruturik Bizkaian bertan ehuneko 10etik 15ra iritsi ezinik ez dauka ezker abertzaleak. Nafarroan ere guztiz ongi geratu da ehuneko 9 batekin. Araban apalenik, ez ordea lotsagarriro han ere.

Euskal Herriko politika abertzalearen eremuan, bada bi bloke indartsu ageri zaigu. Eskubitik PNV eta ezkerretik ezker abertzale sozialista iraultzailea. Gure artean dauden hainbat eta hainbat talde eta taldexkei ez zaie inongo etorkizunik ikusren, bloke hauetara jo beharrean aurkitzen dira aliantza bila. Hau, uste dut, hauteskunde munizipaletan ikusteko aukera izango dugula. KASEk zentzugabekeriren bat egiten ez badu.

Nafarroan eta Araban korrante abertzaleak, bai eskubi eta bai ezker, gauzak berplanteatu beharrean daude. Leku horietan aliantzak aldatu beharra, bistako gauza da, neofrankisten esku utzi nahi ez badira.

Dena dela, ekainaren hamabosta atzean utziz, KASi buruz zerbait esan nahi nuke ia bukatzeko.

a) Neronek kritikatu nuen nolabait EIAren jokabidea berak bere aldetik hartu zuen erabakiaz. Baina zerbait kritikatu behar baldin bada, eta hau autokritikaren zentzuan hartzen dut, KASEko bloke osoa da. Bere zuzendaritza politikorik eza. Eta honek dakatzkien ondorio tamalgarriak ia ezkerreko espazio osoa, eta, gainera, areagotu eta indartu daitekeena.

b) Euskal ezker abertzaleak bloke gisan gauzak erabakitzeko eta politika xuxen bat markatzeko ahalmenik ez baldin badu bilatzen bere zuzendaritzan, sozialismo abertzaleari eta honekin bat datozen klase popularrei traizio bat egingo die. Hau oso kontuan hartzekoa dela de-

ritzat, eta KASEko alderdiek ahantzi ezin duten gauza momentu honetan. Bloke hau batu eta indarberritzea erabat oinarritzakoa izango da sozialismo abertzalearentzat, eta, beraz, blokeko alderdi bakoitzarentzat. Ez dezala inork pentsa, bada, nork bere alderdia sendotuz ezer aurreratzan denik, bidebatez, blokea bera sendotu gabe eta operatibitate handiago bat eman gabe.

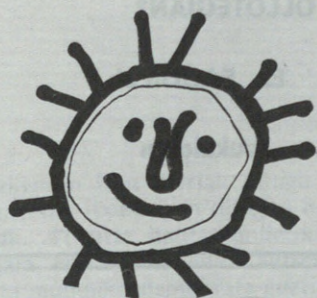
c) KASen, egia da noski, korrente ideologiko ezberdinak daudela. Nolabait izendatzekotan, korronteok zera izan daitezke: marxismo leninismoa, sozialismo marxista eta sozialismo humanista. Hona desberdintasuna. Baina lokarri sendoz loturik daude halaz ere: burruka iraultzaile gogor baten emaitza dira hirurak eta ideologia erradikal baten jabe. Hots, iraultzaileak. Oraingoz behintzat euskal sozialismo abertzalearen eginkizun historikoa bloke osoaren esku datza. Astakeri latza izango litzateke, konpreniezina, politikaitsu baten ondorioa, alderdi bakoitzak nork bere aldetik eginkizun historiko hori betetzeko gauza dela uste izanik, blokearen funtzio osoa betetzen enpeinatzeq. Blokearen funtzio osoa KASEk bete lezake oraingoz bakar bakarrik. Eta hortarako arrazoa asko dago gainera. Bloke hori aliantza iraunkor bat da, ez kointura elektoral bat, jaio eta handik hamar egunera izkutatzeko. Milaka independente identifikatzen dira berarekin, besteak beste, nolabaiteko aniztasun bat dagoelako barruan ideologiari dagokionez. Ekainaren hamabostak, hain zuzen ere, horixe erakutsi digu; ezkerrean politika bloke gisan egiten ez bada, ez dagoela zer eginik.

JOXE M. ODRIOZOLA

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**



**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**



emakume aren partizipa zioa politikan

(11)

Lehengo egunean eman genuen zenbait arrazoi, emakume askok politikaren aurrean erakusten duten desinteresa uler arazten zutenak. Ematen zaion eziketak eta zenbait baldintzek gestio politikotik urrun arazten dute, politikan parte hartzen lagundu beharrean. Horregatik, gizartearen eboluziorako gai generalez diharduenean, emakumeak bere burua ziurtasun faltaz aurkitzen du eta lekuz kanpo sentitzen da.

Emakume askok beren mundutik — senarra-haurrak-etxea) at gertatzen den guztiaz desinteresatzea erabakitzen du, edo besterik gabe, beren senarraren iritzi politiko batzuekin bat etortzen saiatzen da.

Politikarekiko interesa eta partizipazioa oso loturik daude bizitzeko erari eta lanaren munduari.

Produktzioaren mundua ukitzeak pobilitate berriak zabaltzen ditu eta kezka berriak zuzpertzten pertsonen artean.

Emakume asko, etxeko lanetatik kanpo beste lanetan hasten denean, politikan nahasia eta kezkatua sentitzen da.

Baina harrigarria izan arren politikaz kezkatzen diren emakume hauek, askotan, politikan aritzeko denborarik gabe aurkitzen dira. Hamar ordu lan egin ondoren, etxea eta haurrak zainduz gero, nork esijitu lezaioke emakume horri politikan aktiboki parte hartzea?

Gauz irtetea, berandu arte eztabaidatzea, laneko komisiotetan parte hartzea... sindikatoetako ordezkari edo arduradun politiko izateak denbora asko eta maiz osasun haundia eskatzen du. Emakumeari denbora asko falta zaio: benetako denbora eta denbora psikologikoa.

Eta senar-emazteen laneko zatiketak betiko eran mantentzen diren bitartean, emakumeak etxeko eta seme-alaben arduradun bakarra izaten jarraitzen duen artio, beti kondizio txarrenetan egongo da politikan parte hartzeko. Beraz, ez dadila inor harritu bere partizipazio faltaz. Eta bat baino gehiago ohartu dadila bere partizipazio politikoa beste norbaiten partizipazio ezari esker dela posible.

Nola ahalegintzen dira alderdi poli-

tikoak emakumeren partizipazio

politikoari eragiteko

Alderdi politiko bati ezin zaio ahaztu emakumeek osatzen duten populazioa ehunetik 52 dela. Eta zentzu honetan, badirudi gehiago saiatzen direla botu emaleak lortzen emakumezkoen arazoei benetako irtenbideak ematen baino; benetako irtenbideak ematea, emakumeen benetako partizipazioa lortzea bait litzateke.

I. Eskuindar ideologiko alderdi politikoek ez dirudi emakumeen egoera marginatu hori aldatzeko kezka haundirik dutenik, edozein aldagietaren aurka daudela ez esatearren.

Badakite ideologi menperatzaileen emakumeen populazioa indar kontserbatzailea dela. "Ziurtasuna, ordena, pakea" lemapean emakumeen "zaletasun naturalei", hain gogoz beraiek betirako gordezen ahalegintzen diren zaletasunei, erantzuten saiatzen dira.

Gizartearen inarriztat familia jarri-rik, familiaren barruan emakumeak jokatzen duen papera gorai patuz, gizartearen benetako integrazioa atea hertsirik, lanak eta askatasun ekonomikoak eman dezaketen egitazko integrazioa. Hau da, emakumeek, alderdi hauetatik, bere zapalkuntzaren jarraipena besterik ez dezaket itxaro.

II. Aldaketa radikalaren aurka dauden alderdiek ez dirudi inoiz emakumeen arazoa zuzenki aztertu nahi dutenik.

Mugimendu feministek presionaturik, bereak egin dituzte feministen teo-riak, baina beren esanahi iraultzailean gehiegi sakondu gabe.

Zentzu honetan, benetako erabakiak ematera baino lasaitzera gehiago doazela dirudi. Entzuleak edo jendea alde badiute, emakumeen arazoak aurkeztea bakarrik egingo dute eta, askotan, isilik utzi. Sexismoaren aurkako edozein burruka beren burruka planteamendutik at dago eta militante askok eta iraultzaileen emazteek, emakumeen arazoak aurrez aurre hartu eta praktikan erantzuteko oso urruti daudela diote. Zeren lan iraultzailea egiteko ozttopa ez bait da bereziki emakumeak langile bezala duen zapalkuntza; garrantzitsuen emakume bezala duen zapalkuntza berezia da eta alderdi iraultzaileek ez lukete hau ahaztu behar.

Bitartean emakumeek absentismo pasiboaren daturik altuenak ematen edo eskubiari botua emanez jarraituko dute; emakume bezala dituzten arazo errealeztaz ohartu gabe. Sekulan sekulorunerako marginazioan gordetik. Maneiatuak eta erabiliak izanik. Biktimak, errudunak baino gehiago.

M. A. LANDA ETXEBESTE

EGUN EGUNGOA

Baserrira liburuak lagun

"Exzedentzia" deitzen omen da lantokia zenbait denboraz (bizpahiru hilabetez, urtebetez) uztea, itzultzeko eskubideak galdu gabe. Horixe eskatu zuen ola handi batean neska batek.

Zertako nahi zuen edo norako asmotan zen, galde egin zioten eta neskak egia erantzun: euskara ikasi eta mamitu nahi zuela.

Azkenean, asko kostatu arren, lortu du.

Zein gauza ikusgarri! Baimen hori erraz ematen da erditze eta umea hazteko. Euskaldun mundura sortzeko, ordea, nekeza gertatu zaio neska honi.

Gure giroaren arrotza!

DANIEL IBARGOITI

o y a l s. a.

Oyal eta eforru almazena

*Paregabekoak
Bikañenak*

GARIBAY, 4 - TELF. 414304

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guzлак berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI



NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

.Ez. FAGOR'ek

sukaldian

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

Transportes azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernanl, 4



DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10

- Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

espainia, europa eta mendebalaren aurrean

Azkenean izan berriak ditugu hainbeste urtetan itxaro izan ditugun hauteskundeak. 41 urte hauteskunderik gabe egon gara. Baina, hemendik aurrera Europa eta munduko demokrata guztien artean sartzekoak gara. Espainiaren aurka-ko madarikazio guztiak ahaztuko dira eta NATO eta Europako Merkatu Batuko batzarkide izan dateke.

Baina, errealtatean, zenbait aldaketa egon da ekainaren 15etik 16ra?

1848ean, Frantziako burjesiak herriari hola zioen: "Sufrajio unibertsalak kriminala egiten du edozein insurrekzio; boren papeletak fusila sustitu egiten du". Hara, hor gizon inteligenteen jokiera berria, berak botereaz betidanatzeko.

Zalantzarik ez, herriak ilusio asko egin du edo egin arazi zaio aldaketak izango direla eta. Baina, estatuaren esisientzia dudan jartzen ez den bitartean, gauzak berdin jarraituko dira. Hori demostratzeko mordoska bat esperientzia badaukagu historian zehar.

Orain, Europaren aurrean Espainia ko errejimenak puntu asko irabaziko ditu. Orain arte, nahiz alde askotako ateak irikiak eduki, politika arloan ez du posible ukan Merkatu Batuan sartzerik. Baina hemendik aurrera bideak errezagoak edukiko ditu barruko partaide osoa izateko.

Espainiak bideak irikiak dauzka Merkatu Batuan sartzeko. Baina baduridi, merkatuko partaide batzuk ez daudela oso konforme Espainia, Portugal edo Greziari bertan sartzen uzteko, zeren produktotatik askotan kompetentzia haundia egingo baitie bertako estatuei. Adibidez, Frantziako nekazariak ez duade prest Espainiari merkatuan sartzen uzteko zeren barazki eta frutetan kompetentzia handia egingo baitie; iritzi hortan bertan daude Frantziako PS eta PC. Iraliarekin ere holako zerbait gertatzen da.

Beste aldetik, badirudi Merkatu Batuan etorkizuna ez dela oso argia. Adibidez, Britainia Handian mogimendu gorra ari da sortzen azoka hortatik ateratzeko; lehengo urtarrilean egin zen enquesta batek zioenez, ehuneko 35-41 Britaniarrentzat, Europako Merkatu Batua gauza oso txarra omen da; bitartean, azken azaroan egindako enquesta batean, ehuneko 34-39k bakarrik diote Merkatu Batua gauza ona dela. Beste aldetik, Alderdi Laboristaren ezkerreko diputaduek —Tribuna andanekoak, 80en bat direlarik— informe bat egin dute Britainia Handiak dauzkan galeretaz Merkatu Batuan

sartuz gero. Frantziaren ere, holako mogimendu bat badago, nahiz garrantzi ttipiagokoa izan oraingo.

Egoera hau dena esplikatzeko da. Jakin beharra dago munduko ekonomia oraindik recuperatu gabe dagoela, nahiz produkzio industrialia —ekonomiaren motorra izanez— azkar recuperatzen ihardun. Hori ilustratzeko, hona hemen dato batzuk:

Urte bateko produkzio industrialaren hazkuntza (1977/6/11.)

Mendebaleko Alemania	2,5
Italia	10
Frantzia	6
Japonia	5,5
Estatu Batuak	6
Bretaina Handia	2,5
(The Economist-etik atereak)	

Nahiz hazkuntza hau handia izan, oraindik asko falta da langabezia guztia suntsitzeko. Beraz, langabezia jausten denean hazkuntza hori askoz ere handiagoa izando da. OCDEko ekonomilariak diotenez, 1960etako hazkuntzak lortzeko, hemendik, bost urtetik hamar urtera joango omen dira! Eta hazkuntza hori gertatzeko, dirua parrra-parra prestatu behar omen dute diruetxeek; beraz, inflazioa ere gora joango da.

Are gehiago, Merkatu Batuko estatuetan langabezia oso handia da, Ipar Ameriketaren den bezala. "The Economist" aldizkariak dioen bezala, Estatu Batuetako langabezia, orain bi urte eta erdi igaro ondoan, ehuneko 7tik jautsi da, orain arte zifra hortatik gora ibilia izanez.

Hara zenbait estatuetako langabezia une hotan:

	milaka	ehuneko
Frantzia	1.039	-----
Mendebaleko		
Alemania	1.027	4,5
Italia	775	3,9
Japonia	1.050	1,9
Ipar Ameriketa	6.750	6,9
Bretaina Handia	1.316	5,6
("The Economist"-etik atereak)		

Langabeziaren tasa normal, ehuneko 1,5-2 izaten zen orain dela hamar bat urte arte.

Dato hauek azaltzen diguten egoeraren aurrean, normala da, estatu bakoitzak bere arazo propioak konpondu nahi izatea. Gainera, langabezia, gehienetan, ordainetako balantza negatiboaz lagundurik egoten da eta inportazioak ordeztuko politika nahi izatea ezartzea, 1930etako urtetan egin zen bezala. Egoera honetan, helburua, atzerriko konpetidore gehienak kentzea izaten da. Beraz Espainiari oso zaila egingo zaio Merkatu Batuan sartzeko krisis ekonomiko hortatik irteten ez garen bitartean.

Gorago esan dudana frogatzeko badago exenplu mordoska bat. Adibidez, Italiako ardorei zergak jarri zitzaizkien Frantziaren sartzeko, ondorio bezala zarata handiak izan zirelarik, eta Merkatu Batuko estatuen arteko elkartzun eza. Orain, Estatu Batuak, Europako altzairu exportatzaileei zergak ezarri nahi dizkie eta erantzuna bezala, Europatarrak berdin egitekoak dira Ipar Ameriketatik datozen produktuekin. Egoera honek ez du batere posibilizatzen Espainiaren integrazio osoa. Beste aldetik, Europako produktak librok sartzen badira gure merkatuetan, gureak eginga dik! Hemengo industria eta nekazaritza ez daude preparaturik kompetentzi horri aurpegia emateko, epe motzera behintzat.

B. BAKAIKOA

Elizondoko

ESARTE

lukainkak

jateko nahiz gordinik, nahiz
egosita nahiz erreta

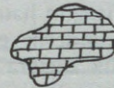
Urrut.— 580114

NAFARROA

(Donostian: GAPI Urrut.390010/616994)

hormaspray ko

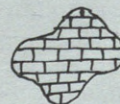
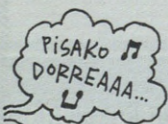
FSSs



GARAILE



GARAILE



OLPISAKO

LANGABEZIA GORA:

AOITZEKO "SEDINSA" MALDA-BEHERA

Sedera Industrial Navarra S.A. 248 langile duen empresa dugu. Herrian badira beste bi: SOLANO, berrehunen bat langilez osatua eta IRATI, zaharrena herrian, gero eta langile guttiagoz. Hamabi urte dira, martxan jarri zutela "Sedinsa", partaideak: herriko jende, talde sortzaileak katalana izanik. Talde honen barne pertsonaia nagusia J.M. Burguete agertzen zaigu, MATESA-tik irten eta oraintsu arte jerente izandakoa.

Entrepresaren irabaziak herriko jendakien fidantza bereganatu zituzten lehen urteotan, non ehun eta hirurogeita hamar akzionista baitira egun. Oroit gaitezen gehienak bertakoak direla eta Aoitze bi mila biztanle inguruko herrixka dugula. Eta gehienak dio zeren eta duela bi urte SANDE, ESFISA eta INDUBAN sartu baitziren, bakoitzak ehuneko 10 bat kontrolatzun zuelarik.

Aurtengo apirilaren 22.an "suspensión de pagos" eskatu zuen entpresak, juezaren baietza erdietsi gabe diru kontu ilunak, diru ihesak prezeskiago, omen zeudelako tartean. Entpresa aldetik oraino entzunikako arrazoinak, oster, merkatu hedaduraren aldaketa azpimarkatzen dute: lehen maioristeei saltzen zizkietela eta orain minoristeei oihalak eta eun tindatu anitz galdiaz, saldu gabetik uztean. Gauzok horrela doazelarik, 266 miloi zorretan ditu entpresak eta Direktzio aldetik aipaturiko salbabeak, utziko lituzkete, hasteko, 91 langile kale gorrian eta geroreago ikusiko, beste zenbaiten zortea ere. Honetaz landa, entpresa honen filiala den TAINSA (Tintes y acabados de Navarra) hoge langilez osatua geroa ilun daduka birestrukturatuko bada SEDINSA.

Beste soluziobideez: fisa izeneko entpresak nahi izan du "Sedinsa"ren kudeatzen parte hartzea, oraingo zorrak arinduz eta geroko irabazitan parte hartuz-orain langirik gabe (zera da "materia prima" esan nahi dugu) lana garrantzatuaz. Proiektioa zokoratua izan da, iduriz. Kooperatiba bihurtzeko proiektioa ere hutsaletan gelditu da, Asanbladan bildurik larogei langilek klar aski ez baitzuten ikusten horrelako asmoren geroa.

Esan dezagun, amaitzeko zenbait maliziatiek dioskuna: badirela harremanak Diputazioa eta Caja de Ahorros de Navarra-ren aldetik SANDE-rekiko entpresari

ri eusteko aitzakiz, Sociedad de Promoción Industrial de Navarra-delakoaren bidez, SANDE-ren eskutara zeharo pasatuko baitzen "Sedinsa" bainan ez dugu datorik eta fede gaiztokoen mintzamolde ez gara fidatuko.

Azken egunotan jakin denez, izan diren tirabiren ondorioz honako akordiora ailegatu direla: Sei hilabetez langile kontrola eramatea entpresan; denboraldi hortan despiderik ez izatea eta "suspensión de pagos" delakoa aurrera joan dadin. Bitartean entpresak eskaturiko "expediente de crisis" delakoak bere prozesua darama eta oraingo ez da onhartua izan. Nolabait eta sei hilabetez zertxobait erdietsi bada ere, hurrengo hilabeteetan gertu ditugun burrukak eratu eta presatu behar ditugu jadanik.

ORMAIZTEGIKO "TELLERIA" LANGILEK ZAPALKETA

Ez da bakarra, ez eta ere azkenekoa. Azken honetan horrelako kasuak noiz nahi entzuten baititugu. Bainan oraingo hau, klase zapalkuntzaren arloan nahiko berezia da.

21 langile dira, hilean batz best 18.000 peztako soldata, lau seme-alaba, lanean 20 urteko iharduna eta 50 urteko adina.

Lantegiko martxa txepela dela eta, nagusioak nola edo hala moztea erabaki du, behin ere asmo izkutuak agertu gabe. Horrela jadanik behartutako operaldiak igaro dituzte eta ondoren "rescisión de contrato" edo kontrato etena ezarri zaie langileei hiru hilabetetarako; beraz desenpleora doaz. Baina hiru hilabeteak igaro artean, diru hori jasotzerik ez dute ahal izango, eta bitartean ezer gabe. Itxura denez, hilabetok maiztean, erabat kalean geldituko dira, nagusioak ez baitu empresaren eraberritzerik agertzen, langilearen kaltetan ez bada.

Langile erakunde indartsu batzuren premia, berriz ere, oraindik nabarmenago azaltzen zaigu. Bitartean irtenbide bezala, diru laguntza kanpaina bat ia martxan dago, eta uste da aurrekoetan bezala (IRIMO, ESTANDA, PATRIZIO ETXEBERRIA etab) Goiherriko langileak bere lankideei erantzungo diela zapalkuntza hau gainditzun.

ZARAUTZEN OSTATUAK URRITZEN

DUQUE hotelak pleitoak omen dauzka; PARIS izeneko hostala salgai omen dago, GRAN HOTEL inmobiliaria batek erosia, EUROMAR hotela istera omen dago. Zer gertatu behar du Zarauzko herrian?

Oraintxe hotel gutxi gelditzen da herri honetan: ALAMEDA hostala, PERLA hotela eta ZARAUZ izeneko hotela. Zer gertatzen da hosteleri kontuan?

Gauza beltz dago hotelak ezin dute bizi udan ez bada eta EUROMAR batek bere ateak itxi beharra, haundia da.

Negua luzea da Zarautzen eta euskaldunok badakigu nolako giroa egiten duen gure herrian; negua hotza, udaberria bustia, uda motza eta udazken preskoa.

Hotelak ezin dute bizi, ez baldin badira familiako negozioak; enpresa moduan ezin dute mantendu langileria eta oso benefizio motzak izango dituzte, udako hiru hilabeteetan atera behar bait dute beste bederatzi hilabeteetan langileak, instalazioak, e.a. mantentzeko adina.

Baina zer gertatu da EUROMAREN? Hotel hau beti hiletan zen, baina bere kontuak ez ziren galerakoak, ingreso txiki batzu izaten zituen, nahiz eta jendeak esan negozioa gaizki zihoala.

Gaur egun 38 langile ditu eta egoera kritikoan topatzen da; lehen 78 gela zituen eta orain hoi tokian 44 apartamendu egin dira; horrela hotelak ezin du jenderik hartu eta galerak sekula baino handiagoak dira, ezin bait ditu oraindik langileak bidali.

Hotel honek sei piso zituen eta sotoanoan langileen gelak eta jantokia eta hotelko sukaldea zeuden. Beheko pisoan rezepzioa, saloia, jantokiak, dantzatokia eta kafetegia; hauen gainean jasotzen dira gelak.

Joan zen urtearen bukaeran hasi ziren lanak seigarrengo pisoan: horma batzu bota behar zituzten beste batzu jasotzeko, gelak apartamendu bihurtu nahi bait zituzten. Hautsa eta mailu hotsak goizean goizetik hasten ziren. Hau hotelko klienteen aurka zihoan eta gainera ahoz-ahoz hasi zen zabaltzen hotela itxita zegoela. Urteberrian oraindik hartzen zuten jendea lo egiteko, baina poliki-poliki seigarrengo pisotik behera joan ziren lanak eta martxorako ezin zen inor egon hotelan; klienteei esan zieten hotela itxtera zihoala. Sotanoan ere hasi ziren obrak eta langileak tokiz aldatu behar izan zituzten beren gela eta jantokiak, eta gauzak horrela daude gaurko egunera arte.

HOTS!

Lasarte-Usurbil herrietako LANDABERRI ikastolak maixu eta andereñoak eta zuzendari bat behar ditu datorren ikasturako. Nahi duenak, dei beza telefono hauetakoren batera: 361715 edo 365592.

Egoibarko ikastolak datorren ikasturterako Eskolaurrean lan egiteko maistra titulua edo are hobeago "parvulista" deitu espezializazioa duena behar du. Nahi dutenek dei bezate telefono honetara: 740294.

Donostiako zenbait haurrek euskara ez duela ongi menderatzen eta, gurasoek gutxiegi dakitelako, asmo bat sortu da guraso hoiien artean: udarako erabat euskal giroko baserri edo famili bat bilatu, haurrak hilabete bat edo bi hor, giro hortan eman ditzan.

Osagarri ona litzateke gainera, etxe horretan euskara lantzen lagunduko lioken bat balego.

9,10,11 urteko haurrak dira.

Mesede hau egiteko prest ba zeunde, hotsegin, mesedez, telefono hauetako batera.

216915 edo 213721.

Ondarruko ZUBI ZAHAR ikastolak zuzendaria eta euskaraz bakarrik arduratuko den irakasle bat behar ditu 1977-78 ikasturterako. Interesaturik daudenak jo bezate ikastola horretara, Cruceño kalea, 9, Ondarru edo telefono honetara hots egin: 6831955.

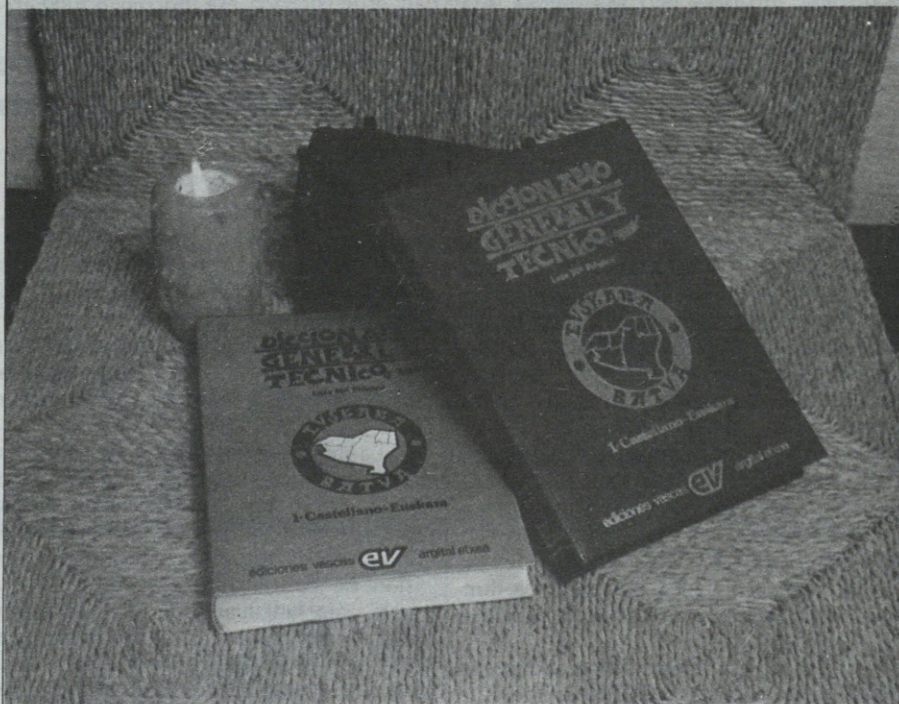
(Monoprix-en ondoan)

PRET A PORTER
Saioa

Agurtzane Etxabek eta Mari Uribek beren denda ikustera gonbidatzen zaitu

DONIBANE LOHITZUN • 100 Rue Gambeta • LABURDI

HIZTEGIA



100.000 adiera baditu. EUSKALTZANDIAK emandako legeen arabera moldatua da.

Euskara batu eta modernoan egina. Euskarari, kultur hizkuntza normaldua bilakatzeko, autorea irtenbide konkretoak bilatzen saiatu da, gaurko idazleen praxia eta Euskaltzaindiaren errepideak kontutan hartuz.

ediciones vascas **EV** argitaletxea

EUSKAL PRENTSA

EUSKALDUNON HITZA

ZERUKO ARGIAk, bere ekonomiko eogera aztertutrik, kanpaina bat egitea erabaki zuen. Honen helburu nagusia laguntza ekonomikoa lortzea da. Eta poz eta itxaropen haundiaz esan behar dizuegu kanpaina hau erantzunak hartzen hasia dela. Aldizkariari mugatua gelditu dela kontuan hartutrik, gure irakurlegoaren interesa nabarmen gelditzen da.

Bakoitzak bere arloan lan egin behar du. Guri dagokigunez, euskaldun aldizkari hau aurrera ateratzen saiatuko gara. Badakigu ZERUKO ARGIAk akats haundiak dituela, Europarako inongo aldizkariekin konpetentziarik ezin duela egin. Baina, irakurle batek — diru laguntzarekin batera — zioen bezala, "aurrera Euskal Herriaren alde" egiten saiatuko gara.

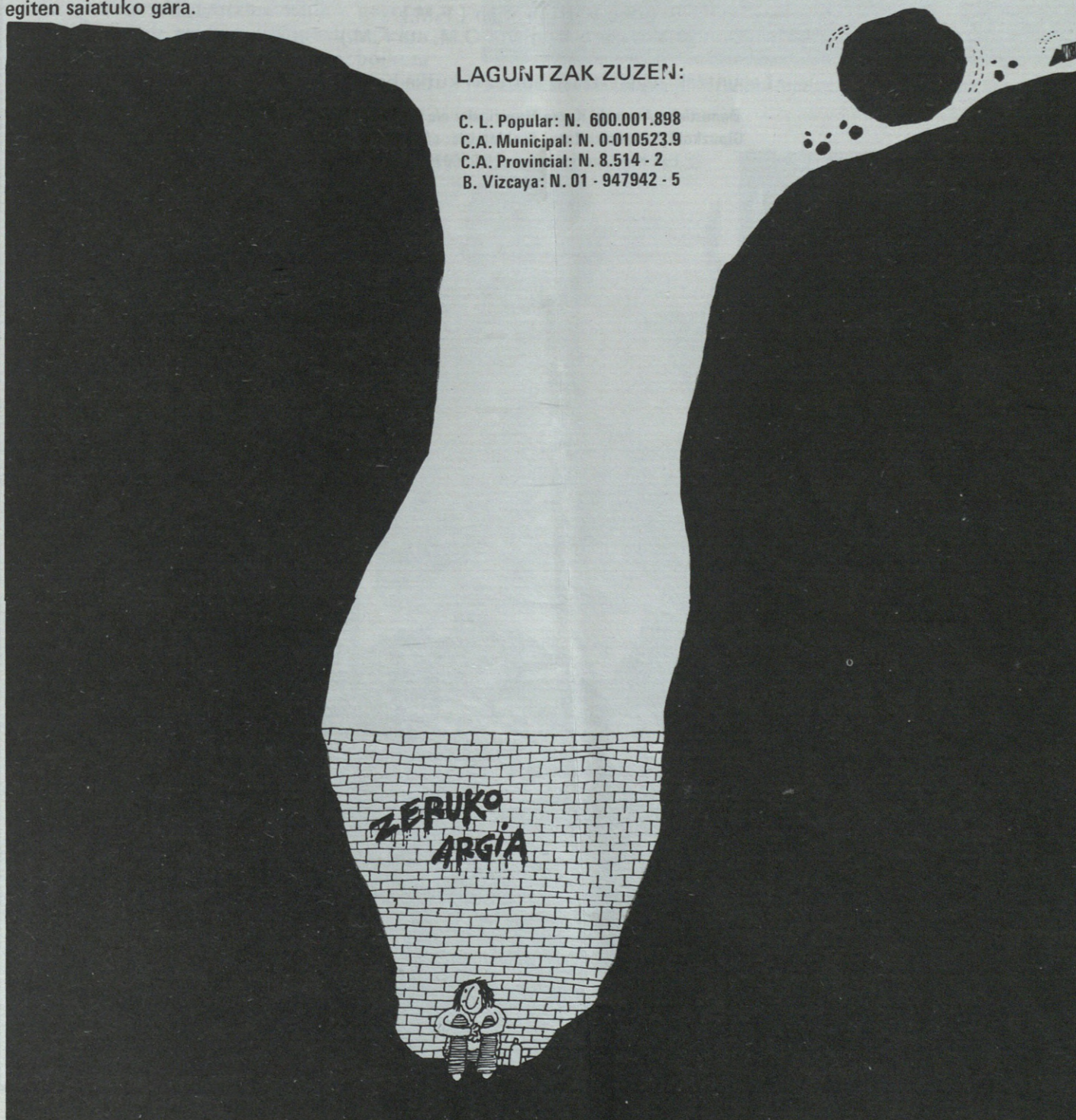
LAGUNTZAK ZUZEN:

C. L. Popular: N. 600.001.898

C.A. Municipal: N. 0-010523.9

C.A. Provincial: N. 8.514 - 2

B. Vizcaya: N. 01 - 947942 - 5



ZERUKO
ARGIA

LOIOLAKO HERRI IRRATIA

1961: Herriak sortu zuen
1966: Herriak berpiztu zuen
1977: Herriak jasoko du

Entzun egunoro gure saioa, eguerdiko 12,30etatik ordubatera
Bilboko Herri Irratian (F.M.)
Donostiako Herri Irratian (O.M. eta F.M.)

Laguntzak zuzen itzazu aurrezki kutxa hauetara:

Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipala: c/c 0/071786.8

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala: c/c 209659 - 2

Lan Kide Aurrezkia: c/c 20.0. 00759-9



DEMOKRAZIAREN GAUA

41 urte pasa ondoren, berriro hauteskundeak. Eta, orduan bezala, Madrilgo gobernuak eraturik. Hego Euskal Herriatik Madrilgo Parlamentura zenbait alderditako pertsonak badoazkigu. Datoak hauetxek dira: Kongresorako, PSOEk 9, PNVk 8, UCDeK 7, EEK 1 eta APk 1. Senadorako: Frante Autonomikoak 8, UCDeK 5, eta Euskadiko Ezkerrak 1.

Telebista eta komunikabide ofizial — eta ez hain ofizialei — esker, Euskal Herriak bere boza eman du, eta alderdi konkretu batzuei, gainera. Beste aldetik, boikotaren aldera borrokatu dutenek ere, bere fruituak atera dituzte. Abstentzioa nahiko gogorra izan da zenbait tokitan —Gipuzkoa lekuko eta hoi en artean militante boikota sartuta dagoela kontuan eduki beharrean gara.

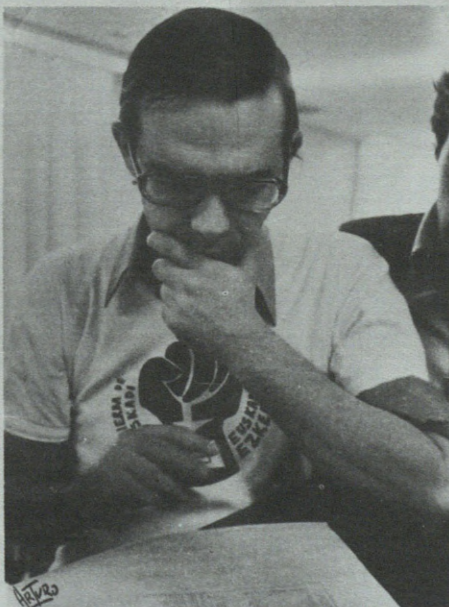
(Arturo Delgadoren argazkiak, Donostiako kaletan 15ean eta IBERMATICan 15etik 16ra-ko gauean hartuak)



Frente Autonomikoa garaile! Pozez dira Arzallus, Mugika Herzog eta Maturana.



Dato ilunak datoz ESBkoentzat. Etxabe, Txillardegui eta beste bi kide susmo txarrez.



Patxi Iturrioz kezkaturik: kongresura joan behar ote?



41 urte bozik eman gabe. Beren bilobei ukatu zaiena egin ahal dute.



Zer egin Senadoan? Goyo Monreal arduratuta dagoela dirudi.



Gau guztia zutik. Zer ekarriko ote digu geroak?



Onhartzeko prest beti. Onhartzeko prest beti. Onhartzeko prest beti.

Kalitatearen Nazioarteko lehen Saria eman ziguten.

Eta CONDISAn ez zer ezer gertatu.

Bigarrenez ere eman ziguten.

Eta lehen bezalaxe.

Orain, eta hirugarrenez, golardea garrantzitsu hori eman berri digute.

Eta, hirugarrenez, CONDISA, berriz ere hura onhartzeko prest dago, gauza berberak orain arte bezain ongi egiten segitzeko erantzunkizunaz.

Gai elektrotekniko eta elektronikoen aukera eta egintza bikain berberaz, halebria.

Bere 17 ordezkaritza eta banatzeko dituen 200 puntuetan bere orain arteko zerbitzu egokiak eskaintzeko prest.

Bere giza ekipoaren profesional gertatze berberaz.

Hiru aldiz arrazoia eman digute.

Hiru alditan, eta behar diren guztietan, arrazoi berberaz irauteko prest gaude.

CONDISA
Bulego nagusiak:

Ldo. Poza, 52 Bilbo - 13

Kalitatearen Nazioarteko Saria. Hirugarrenez.

"APALA" ESPETXERATURIK. Mikel Apalategi Toulon-go espetxe batera eramana izan dela baieztatu digute. Frantses poliziak hartu duen neurriak Ibarrenen bahiketarekin erlaziorik baduela dirudi, zeren bere leku aldatzea Hego Euskadin Ibarra hil zutela zabaldu zenean gertatu bait zen. Frantses poliziak Apala errudun kontsideratzen duela gerbi azaltzen da. Guttienez modu honetan tratatzen dute. Nahiz eta Apalategik politik babesaren zertifikatua gainean eduki, kaso honetan "Ginebrako Hitzarmena" ez dirudi frantses poliziak gehiegi kontuan duenik.

Beste aldetik, Porquolles-en egon direnek ere nahiko arazo dituzte. Handik etorri zirenean muga inguruan bizitzea debekatzen zien legea kenduta zegoela esan zieten. Baina Makazaga, Aya Zulaika eta Sagardiarentzat gauzak ez dira aldatu. Nahiz eta lege hori kenduta dutela izenpeturik egon galera zenak jarraitzen du, hots, Frantziaren lurraldeko inongo muga ondoan ezin daitezke bizi. Hobeto esanda, Ipar Euskal Herri bota egiten dituzte.

EUSKAL KOMITEAK ATZERRITIK. Berandu den arren —Europatik honuntzako bideak nahiko luzeak dira nonbait oraindik—, hona Europa Euskal Komiteek igorritako agiria:

"Mendebaleko Europan eta orain arte "KAS"aren hildoaren ordezkitarako Euskal komiteak, Bruxelasetan, Ekainaren hamaiketan ukan dugun biltzarrean, Alemania, Belgika, Frantzia eta Holandako ordezkariak partaide zirelarik, beharrezkoa iruditu zaigu Euskal Herriari agiri hau zuzentzea:

KAS koordinatzailearen duda-mudazko koherentzi gabeko jarreraren eta gaur egun Euskadin desarrolatzen ari diren gertaeren aitzinean eta bereiziki hauteskundeak direla eta, gure HASERREA eta GAITZESTE Aadierazten dugu, Euskal popularen helburuen erabilpenagatik koordinatzaile hori dagozkion alderdien serbitzutan alderdi interesak beste ororen gainetik ezarriaz (koordinatzaileak beraren biltzarrean finkaturiko epe eta baldintzen ezbetetzea, eta abar...) Euskal Ezkerraren zatiketan amaiturik eta Herri mailan nahaste borrasa ereiniatz, euskaldun bezala beren abertzaletasunataz barne ditugun iritzia zalantzatan jarririk" Bruselasetan, ekainaren hamaiketan.

EUSKAL ELIZA ZERTAN DEN. Ekainaren 20ean, astelehen eguerdiko 12etan, Gasteizen ospatu da Euskadiko Kristauen Asanbladak eta Euskal Diozesitako Apaizen Bateratzaileak eratu duten kazetaurrekoa.

Kazetaurreko honen helburua honako hau zen: Euskal Diozesietan daramaten zinadura bilketa kanpainaren aurkezpena, (100.000 zinadura biltzekotan omen dabil) **EUSKAL ELIZ PROBINTZIA** eta era berean **HERRIAREKIN BAT EGINIKO APEZPIKU EUSKALDUNAK ETA APEZPIKU AUKERATZEAN KRISTAU HERRIAK PARTE HAR DEZALA** eskatuaz.

Zinadura hauek Aita Santu Paulo VI.ri idatzirik karta bati bultzada eman nahian doaz, gaur eguneko Euskal Diozesien egoera trakets eta okerra agertuaz bi Eliz Probintzietan zatiturik daudenez.

Kazetariak zuzendutako galderei erantzuna emanaz, Bilboko Diozesiko Komunikabide Sekretaritzak egin duen agerpen bat dela eta kanpainaren egokiera juzgatuz, kazetaurreko zuzendariek zera esan zuten: Bazekitela eta onartzen zituztela Apezpiku batzuk Euskal Eliz Probintziaren alde eginiko ahaleginak, hala eta guztiz ere, bazuela Kristau Herriak eliz arazoetan aintzindaritzako eskubidea.

Hori horrela izanik, kanpaina honen helburua gai honetaz informaketa egokia ematean datza, arazoak jabetu daitezten, parte har ahal izateko eta Eliz arazoetan espresio bide bat eduki dezaten.

Zuzendariek berak Kanpainaren beharra eta egokiera defendatu zuten, Espainol Estaduko eliz geografia aldatzen ari diren une honetan, hau baita, hai une honetan, hau baita, hain zuzen, Gotzaiñoaren Asanblada Orokorra tratatzen ari den arazoetako bat, beldurrik bada Eliz Probintzia Euskal-Kantabriaren bat onartuko ez ote den.

AMNISTIAREN ASTEA NAFARROAN. Inongo arrakastarik erdietsi ez duen ekintza dukegu Amnistiaren Hirugarren Astea Iruinean. Larunbatean, 11.ean, bi mila pertsona —goitik beheitik— bildu ziren Udaletxe aurrean gehienak ORTEK Zezen-Plazan emandako mitinetik zetoztela, abisaturik bait zeuden berrogeita zazpi barnean zirela Amnistiaren aldeko ekintza batetan, hurrengo eguerdian irteteko asmoz. Gestora-ko andere batek hasi zuen bilera kanpaina honen helburuak adieraziaz eta baita Gestorak boikotaren alde jokatzeko erabaki zuela. Horrelakorik entzutean ostenduz zihoazten gehienok, berrehun lagun inguruko taldexka bat geldituz, zeinek manifestapen koxkor batetan abiatu baitziren gartzelaz kanpo, haraino ailegatu gane ordea. Igandean, 12.ean, Etxarriko zenbaitek eginiko Asanblada batetan manifestapenarik ez egitea hitzartu zuten, "Amnistiaren kanpainari laguntza ematea boikotari laguntza ematea zelakotz". Arratsaldean, Sakana guztiko lagun zenbaitek, goizeko akordioa ezagutzean, frontoian musika hastean eseraldik bat egitea erabaki zuten. Hartan ari zirela gazte batek, mikrofonoz, adierazi zuen Etxarriko deusik ez egitea erabaki zutela, nahiz eta Sakanako Asanbladan osterantzeko izan eta ez kilikatzeke han zegoen jendea. Halaz ere esan beharra dago Uharte-Arakilen hiru manifestapen egin zela egun berean, bi berebileraz (gurdirik ez geroen ikusi, osteraz) eta bat oinez.

Esan dezagun, azkenik, Labrit-eko mitinean ez zela ezer egin dehekatuta gertatu zelakotz eta berrogei gartzetxoetan manifestapen bat besterik ez zela izan.

Aurtengo oporraldia non pasa erabaki al duzu?

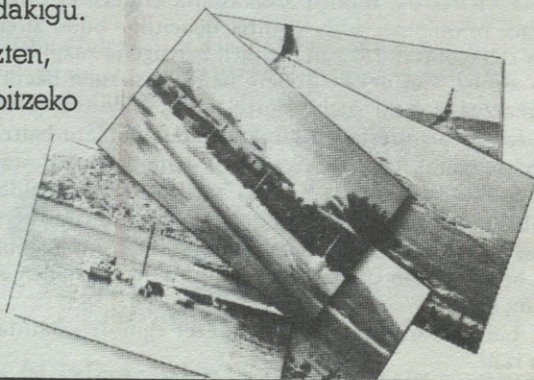
Aukeraketa lanak errazteko, **LANKIDE AURREZKIAK** 150 Oporsari eskaintzen dizkitzu.



Urte korapilotsu baten zama zerbait bederik arintzeko, zuk eta zure familiak ere, oporketa patxaratsu baten premia duzue, noski. Oporraldia non pasa, seme-alabek nora tiratzen duten, horretarako behar dan dirua, eta beste arazo larri asko sortzen zaio ordea bati. Eta hori ongi dakigu. Oporraldi gabe geldi ez zaitezten, **LANKIDE AURREZKIAK**, bakoitzeko 20000 pesetako 150 oporsari eskaintzen dizkitzue aurtan.



CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKIAK



POLISARIOekin

4 EGUN

Bigarren zati hau Saharako gizarteak dituen egituren azterketa izanen da. Beraien kultura, bizimodua, janariak, gaixotasunak... Dituzten eta ez dituzten gauzei buruz mintzatzen da erreportaje hau. Saharaitarrek laguntza eskatzen diote mundu guztiari. Benetan Internazionalismoan finkatzen dute beren borroka, eta itxaropen osoa munduko herriaren erantzunean jartzen dute.

Beren behar nagusiak hauetxek dira: bitaminak, haurrentzako janariak, eta guztietako medizinarik eta osasunaren aldeko tresneriak. Kontuan hartu behar du, nonanahiko guzak bidaltzeko asmotan dabilenak, bi hilabete pasatzen direla gauzak hara iritsi baino lehen.

Presoen egoera

POLISARIOk egin dituen presoak ikustera eramán gintuzten. 150en bat ziren, marroki eta mauritanoen artean. Beren jazkera saharaitar normal batena zen, eta beraiek baieztatu zigutenez, janaria ere berdina zen. Ez dute lanik eginguten, zeren saharaitarrek iraultza ulertzen duten moduan hori kontrairaultzaile izango litzateke, ez baitlukete borondatez lan egingo, behartuak baizik.

Nahiko deskonfiantza agertu zuten gureganako. Batez ere mauritanoek. Bazekiten beren lurraldean presoen eskubideak ez direla gordezen, eta inongo kazetariekin hitzegiten ez dietela uzten.

Mauritanoak denak beltzak ziren. Hango biztanleak bi etnia desberdinetakoak — arabera eta beltza — direla kontuan hartuz gero, hau nahiko mingarria eta mespretxugarria da beraientzat. Beltzak bakarrik eramaten direla gerrara dela arrazoia garbi azaltzen da, eta beraiek ulertu dute. "Gure gobernuak saldu egin gaitu" —esan zigun batetik— saharaitarren arrazoiek kon-

prenitzen zituela adieraziz. Hala eta guztiz, ez zuten esan zer pentsatzen zuten beren gobernuaren arrazoiari buruz.

Marrokiak, askoz iraikiagoak ziren. Espainolez bazekiten eta garbi azaldu ziguten libre aurkitzen baziren egun batean, dessertatu egingo zutela. Beraien gerran parte hartzeko eman zieten arrazoia hau izan zen: argeliatar gaizkile batzu arra-

patzera joan behar zutela eremura. Eta honela gerraren erdian aurkitu ziren.

Tratu ona dutela eta ondo zaintzen dituztela denak baieztatu ziguten. Haiek ikustean, garbi ikusi genuen zenbait gobernu daraman jokaera, herria analfabetismoan eta ezjakintasunean utziaz. Eta gizon hauek beren bizia ez dakiten zeren alde ematera bidaltzen dituzte.



Frantsesek adierazten dutenez, sei preso bereak dituzte. Baina Mauritanioren aurkako kolpe batean erori zirela garbi gelditu da. Beraz, merzenarioak ziren.



Munduko zenbait gobernuren eta herri askoren delegazioak etorri ziren, saharai herriarekin bere iraultzaren urtehurrena ospatzeko.

Delegazioak mintzo

Munduan zeharekiko RASD ezagutzen duten gobernu eta herrietako delegazioak Maiatzaren 20eko ospakizunean parte hartu zuten. Egia esan, hamaika ordezkariak bakarrik izan zuten mintzatzeko posibilidaderik. Arratsaldean hasi zen saioa eta goizeko hiruretan bukatu. Horregatik —Espainiaren kasoa lekuko— batzu, nahiz eta gogo asko eduki mitina botatzeko, idazkia bakarrik utzi beharrean ikusi ziren. Hirugarren Munduko kultura gehiena ahozkoa dela nabaritzen da.

Saio honi hasiera Yalul Malaika, FLNren — Nazional Askatasunerako Frontearen— ordezkariak eman zion, Argelia munduko askatasun nazionalen alde borrokatzen duten talde guztiekin solidario dela esanez. Benin-go (ex-Dahomez) ordezkariak jarraitu zuen, Uld Daddah, Hassan II eta Amin Daddak antz haundia dutela aipatuz. 11 urte borroka hartu- an pasa ondoren, Ginea Bissau, nahiz eta herri ttiki bat besterik ez izan, bere solidaritate osoa eskaintzeko prestatu dagoela adierazi zuen hango partaideak.

Delegazio guztiak agertu zioten bere mirespena eta errespetoa saharai herriari eta POLISARIOeri. Baina benetan giroaren jabe egin zena, bere hitz, keinu, indar eta hunkipenaz Armando Costa, Cubako enbajadorea izan zen. Inperialismoak erabiltzen dituen harmak aipatu zituen: Zaire-ko borrokan erreakzionario den Mobuturen errejimenari lagunduz, eta, konfliktua nazioartekoa bihurtu nahiean, kubatar soldaduak bertan daudela esaten dutenean, Angolako herria izorratu nahi- ean.

“Herri bat bere askatasunaren alde borrokatzen denean, sekula ez da izanen ttikia oihukatzen zuen Armando Costak. Etiopia eta “Oriente Medio”ko estatuak kondenatu zituen, Israelgoa bezala, Palestiar herriarekiko bere solidaritatea agertuz. Cubako proletar estadia mundu guztiko mugimendu iraultzailearen alde dagoela, eta duintasun eta heroismoaz saharai herriak irabaziko duenik ziur dagoela adieraziz eman zion amaiera bere saioari.



Solidaritetea eta militante agurrak eskaini zituzten delegadoek POLISARIO eta beren artean izandako elkarriketetan finkatuko zituzten konkretuki.

“Zuek eta gu subiranotasun eta natural aberastasunak gordetzeko borrokan jarraituko gara, nahiz eta borroka hau luzea izan”, adierazi zuen Namibiako — Afrika Austral— delagadoak. Libiatarrak arabe herriaren elkartasunaren alde mintzatu ziren. “Esku batean natural aberastasunak eta bestean fusila”. Militante agurra eskainiz bukatu zuten.

Hurrena, Madagaskarreko Errepublikak izan zen, R.A.S.D. ezagutu zuen munduko lehen gobernuak. Palestinako ordezkari bezala F.P.L.P.-ko militante bat agertu zen. “Inungo negoziatorik gabe, imperialista den sionismoaren kontra borrokan jarraituko dugula promesa egiten diogu saharai herriari”. Bere alde justizia ikusiz, eta bere borrokan sinesten duten herri guztiek garaipena lortuko dutela bermatuz, bere lekua Coreako errepresentateari utzi zion honek bere solidaritatea eta militantelaguntza saharaitarrei eskaintzeko.

F.R.E.T.I.L.I.N. - Timor-eko nazional askatasunaren aldeko erakundea— “imperialista egoera jasaten duen herri baten izenean” mintzatu zen, iraultzaile batek sekula ez duela bere interesengatik borrokatzen bere herriaren interesengatik baizik esanez. “Berririo ugalduko gara, eta behar bada, gure odolarekin uraztuko dugu dena, ugaltzea posible izateko”.

Azkenik, Vietnam-eko delegadoak hitzegin zuen. “Zuen borroka agurtzen dut, eta honek zoriona eta oparotasuna eman diezaizuela desio dut, nere herriak bezala”.

Vietnam-eko herriak guda ondoren problema ugari duela adierazi zuen, baina “guda irabazten jakin dugunok, pakean irabazten jakingo dugu. Saharai herria, Vietnam zuekin dago. Irabaziko duzue! baiezta zuten.

Gurutze, euskaldun POLISARIO bat

Gurutze Irizar, Ormaiztegiko alaba, Sahara erdian aurkitzeko aukera izan genuen. Euskal Herri-tik at, badarama bi urte eta erdi. Haatik, gurekin hitzegiterakoan euskaldun tankera zenbait gorde-tzen duela ohartu gara. Bere ama gurekin joana zen Saharara eta elkar ikustearen sorpresa eta emozioak pasa ondoren, Gurutzerekin luze hitzegin dugu.

Gaixo zaintzaile ikasketak egi-ten ari zela, Canariasera joan zen lan egitera. Bertan POLISARIO gazteak ezagutu zituen eta beran-duago, Saharaui batekin ezkondu zen. Honela, POLISARIOen mun-duan sartu zen erabat. Canarias-tik, Mahbes Saharaui hirian aritu zen gaixo zaintzaile bezala eta hiri

hau Marroki abioiek bonbardeatu zutenean Napalm eta era guztieta-ko bonbekin, Argeliako lurraldeeta-ri ihes egin behar izan zuen, eta hemen jarraitzen da bertan mun-tatutuzten ospital eta eritegieta-n. Bere senarra ez genuen ezagutu, Europan zehar ari bait da POLI-SARIO nazioarteko ordezkari-tza lanetan.

Gurutzerekin Saharaui Herria-ren egoeraz eta organizazioaz min-tzatu ginen bai eta bereziki osasun egoeraz.

Saharaui Herriak, Euskal He-rriarekin halako aire bat ba omen du izaera aldetik begiratu. "Agi-an, Euskal Herrian borroka latza-go da, hotzagoa delako, baina baita erretzaileagoa ere. Hemen egoera hil ala bizikoa da, baina He-rrri honek beti asko sofritu du eta inoiz baino batuago aurkitzen da egun", dio Gurutzek.

Euskal Herriari zerbait esateko

eskatu genion. "Gogo handia dut berriz ere gure Herria ikusteko eta jendearekin egoteko. Baina ez de-zatela pentsa gure herriarekin hau-tsi dudarik. Esan ohi da: "... Eus-kadin den lanarekin...!", baina ni ez naiz sekula Euskaditik alden-du mementu, egoeratik ez bada be-hintzat, eta ondo dakit gure He-rrian zer gertatzen den, urte as-koz han bizi izan naizenez gero. Eta, ez dakit..., ba, nahiz jendea hiltzen diguten ez dezatela agin-tariek pentsa, izutuko gaituzte-nik, aitzitik, horrek indar gehia-go emanen digu..."

Gurutze Saharaui jantzirik dabil eta Hasaniz (Saharauien ara-be dialektoa) mintzo da. Bere amak nekez konprenitzen ahal du, behin baino gehiagotan esan digunez bai-na, honela izan ohi dira bizitzako gora beherak...!

LAMIN: Etsaiarekin lan egiten duena, mertzenario da

Larunbata goizez, eta ospakizun eta saioaldi ofizialen bukaeratzat, Gobernu-ko buruzagi den Mohamed LAMIN-ek prentsaurreko bat egin zuen.

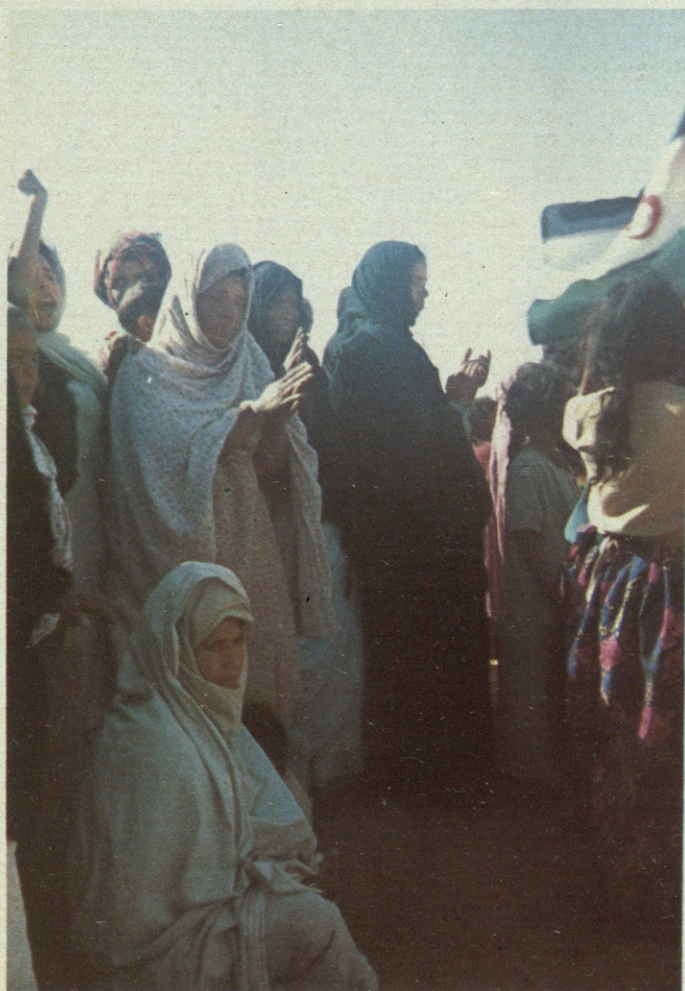
"Saharaui Herria, bi gerra jasaten ari da aspaldion; bata kolonialismoaren kontra; bestea, egun ari garena, desgastekoa. Hau ez da nomada gaixo batzuen herria, bere borondatea garbi erakutsi duen batena baizik. Espainiak guttietsi egin gintuen baina bere kontra harmak hartu genituen eta, egun, horretan jarraitzen gara".

Saharaui Herria bakezale dela esan zigun baina baita politizatua ere. Horre-gatik hartu dituzte harmak.

Marruekos eta Mauritaniako zenbait abertzalerekin erlazio estutan zebiltzala ere oharterazi zigun, heuren nortasuna-rekiko errespeto osoaren baitan.

"Gure Herrian, Espainiak egin ez zuena, POLISARIOak lortu du, bai ad-ministratibo, politik eta militar arlo-tan".

Ondoren gerra zonez mintzatu zen. "Atzo Abdelasis "leaderak" esaten zuen gerra zonak izendaturik daudela. Organi-zazio internazional zenbaitek bere neu-rriko gerra inposatu egin nahi digu, bai-na guk gerra, azken finean, haien kon-



Saharauiar emakumeek, beren borrokaz gizonaren pa-rean jartzea lortu dute. Be-ren gizarte-an berdintasune-an aritzen di-ra.



“Gure herrira merzenario bezala etortzen diren guztiek bizia arriskoa jartzen dute. Behin askatu genituen espainol kamionero eta arrantzaleak, baina hemendik aurrera badakite zer suposatzen duen etsaiarekin elkartzeak”— esan zuen Lamin-ek—.

tra hasi genuen, geure izatearen alde”.

“Marruekos, Madrid eta Paris-en zerbitzaritza ari da. 1.976ko urriaren 27an, Frantziako Gobernuak, Herrien eskubideaz agiri bat argitaratu zuen. Beraz Frantziari bere laguntza esijitzen diogu. Edozein jendek edo erakundek, Marruekos edo Mauritaniari laguntza eskainiko balio, mertzenarionantz joko genuke eta konsekuentziak jasan beharko lituzke”.

Kazetariontzat hitz gogorak izan zituen, argitasunak baino gehigo nahasteak egin izan direlako askotan. Are gehiago, “gure iritziz prentsa oso gutti mintzatu zen Napalm eta era guztiatariko bonbez 28.000 herritar eraso zituztenean”.

Frantziatik etorri kazetariak, galdera guztiak, Zueirat-en preso jausitako sei frantsesen inguruan egin zituzten. LAMINEk erantzun zuen, operazio hau ez zela lehena izan eta ez dela ere, azkena izanen. Are gehiago, frantses horik, gerra zonaren barruan ari ziren eta beraz, bazekiten zertara arriskatzeko ziren.

Beste kazetari batek insistitu egin zuen, ea mertzenariotzat dituzten frantsesak. LAMINEk irriparra ahotik kendu gabe erantzun zio, Zueirat-eko operazioa oso normaltzat jotzen zutela, eta garrantzizkoena zera zela: Mauritaniaren ekonomia bihotza kolpatzea, estuasun izugarria ezarri estatu hau. Bestalde presoak egoera onean deudela esan zuen. Gainera Mauritaniak, dituen presoan zerrenda argitaratu arte POLISARIOek ez dutela ahorik irekiko agindu zuen. Zerrenda horretan, ejekutatu egin dituztenak ere sartu beharko lituzkete. Kazetari baten galdegiteari erantzunez, Frantziako ezkerreko preso

horik tartean daudelako ez ote den etorri suposatu zuen. Honetan piska bat sutu egiten da baina trankiltasuna galtzeke. “Zueirat, oso medio berriez eta denak “made in france”, hornitua eta inguratua zen. Defentsa guztia, frantses teknikoek egin zen. Agian, preso “omen” ditugun tekniko horiek zibil hutsak ziren baina egiten ari ziren lanak helburu militar bat zedukan. Beraz, gure jokabidea oso garbia izan da”.

Bu Craa eta Itsas hegian ari diren arrantzaleak ere, Mertzenario

Itsas hegia eta noski, Bu Craa-ko meatzak, gerra zonaren barruan daude.

Hassan IIk, 17.500 pezeta ordaintzen dizkie eguneko, Canariastik etorri diren lanagileei, ehun kilometrotako gerraioa egunean bi aldiz egin dezaten, zinta transportadora POLISARIOek hautsi zutenaz geroztik. Orain arte harrapatuta ko langile guztiak askatu izan dituzte baina aurrerantzean, mertzenario tratua emanen diete, Espainiako Gobernuaren jarreraren konplize eta laguntzaile izanen bait dira.

Geroztik mina batzu lehertu dira Bu Craa-ko bidean kamioi baten gida-tzailea hil delarik. Honek, beldur izugarria sortu du, baina, egiazki gatzigaturik zeuden.

Espainiari buruz, ekintzak ikusi behar

Marcelino Oreja, kanpoko arazoetarako ministroak gutun bat bidali dio berriki Argeliako bere kideari. Bertan Oreja jaunak esaten du Espainiako Gobernuak sekula ez duela onartu boterearen

transbaserik izan denik. Honi buruz kazetari batek galdegin zion. “Hitzetan ez dugu sinesten. Ekintzak ikusi behar ditugu; Espainiak gauza bat esan, baina bestea egin ohi du”.

Beste kazetari batek —TRIUNFOko Pedro Costa Morata-k galdegin zion Espainiaren ikusmira berdina izanen zutenez demokratik oposizioa boterera ailegatuz gero. LAMINEk erantzun zuen, agian, egoera alda zitekeela. Hala ere nahiz oso demokratikoa izan, Frantziaren jokamoldeak jarrai zitzakeela berdin.

Frantsesek berriz ere, heuren Gobernuarekin zer kontakto izan duten galdegin zuten. Kontaktoak beti izan dira erantzun zuen lehendakariak, Miterrand-ek berriki Saharaiaren aldeko deklarazio bat egin duelarik.

Une honetan ez genekiena, gertatu egin zen egun bi barru. Giscard D'Estaing-ek Saharaiaren autodeterminatzeko eskubidea aldarrikatu egin zuen.

Biguri, Espainiako general erretiratu bat da. Urtetan Saharako Gobernadore izana. Honek Solis eta Fierro jaunen izenak eman ditu Bu Craa-ko “affair”eko partaide bezala. Kazetari batek galdatu zien, era zergatik ez duten argitaratzen POLISARIOek, duten partaiden zerrenda osoa. LAMINEk esan zuen, Biguri-ko ondo ezagutzen duela Sahara baina lau urtez geroztik gauzak asko aldatu egin direla, bereziki, kontzientzia eta mentalitate aldetik.

Azkenik, kazetari frantses batek galdegin zion, ea zein zen Europako ezkerrearen eginkizuna, militar arazoetan eskuhartzerik ez zeudakenez gero. Lehendakariak erantzun zion, esanaz, agian arazo horretan gauza handirik oraingoz ez zitekeela pentsa baina erantzukizun izugarria zedukatela heuren gain.

Eskerrak emanez bukatu zuen Mohamed LAMIN, R.A.S.D.eko Gobernuaren Lehendakariak.

Sahara utzi ondoren jakin dugu berri ere Espainiako Gobernuak harmak saldu dizkiola Marruekos. Ez dugu ulertzen, beraz, zertarako molestatu zen Oreja jauna bere Argeliako kideari gauza politak izkribatzen.



“Gais”ei eginiko bisita

Gure azken eguna “Gais” edo kanpamentuak bisitatuz pasa dugu. Shayid El-Hafed deitzen da ikusi duguna, 15.000 biztanle. Bertan abereak, baratzak, putzuak, hospitala, barnategia eta bertako infraestruturaz suposatzen dituzten gauza guztiak erakutsi dizkigute.

Banategia hutsik zegoen, zeren ikasleak Maiatzaren 20a zela eta, oporrak zituzten. Hala eta guztiz, arabea eta espainola ikasten dutela jakin genuen. Bertako hospitala —edo dispensarioa— jende guztiari irikita dago. Gaixoak enfermeroengana presentatzen dira. Hauek liburu batean jasotzen dituzte beren, minak, eta lehen eduki dituztenak ere konsultatuz, rezeta bat egiten diete. Rezeta honekin botikara pasatzen dira medikuak hartzeko, eta hauk eskuan edukiz, sendatzera joaten dira, hirugarren departamendura.

Konsultako liburua erakutsi ziguten, eta bertan adierazten zenez, berazko, erreuma, bronkitis eta anemia dira gaixotasunik arruntenak. Hauekin lotuta indarrak guttitzea doa, bitaminaren falta nabaria delarik. Sendagaien aldetik nahiko gaizki daude, nahiz eta mundu guztiko herriek — hitzez behinik behin lagundu. Enfermeroek esaten dutenez, behar beharrezkoak zaizkien bitaminak dira.

Medikurik ez dute “gais” eta. Atzerritik etorri zirenak beren metodoak impositatu nehian ibili zirelarik, saharauitarrek, ez zituzten onhartu. Bertako enfermeroak, nahiz eta liburu jakinduri asko ez izan praktikan ikasiak dira, eta benetan moldatzen dira beren anaiak sendatzeko. Gurekin mintzatu zen enfermeroak mediku ikastea nahi luke, zeren berari asko gustatzen zaio bizitzak salbatzea.



“Gais”etan jende guztia zeluletan banatuta dago, bakoitzak 11 batzar-kide dituelarik eta herriko erakunde guztiak barruan egonez.

Hamabi hamairu urteko beskatila bat jendea sendatzen duten enfermerekin lanean ari da. “Irakurtzen eta idazten badaki —esaten digute— eta oso buru azkarrak du; honegatik, berak ondo ikas dezake”. Garrantzi handia ematen diete iraultzaren barruan betetzen dituzten papelei, eta dena egiteko prest ikusten dira.

Ospitalaren duintasuna

Dispensariotik gertu ospitala aurkitzen dugu, botika bere ondoan duelarik. Ospitala bi zatitan banatuta dago: gaixo batzu gaixotasun eranskorrek dituzte, eta besteetatik urrundu egin behar dituzte. Haurra egin duten emakume batzu daude ospital-haymaren barnean. Dirudienez, urtea bere baino lehen haur asko hil egiten da, ahuldadeagatik batez ere. Hilero egiten dira estadistikak. Premiazko kasoak hospital zentralera eramaten dira, eta han senda ez daitezkeenak Argeliara pasatzen dituzte. Kasu hautarako oso kotxe gutxi dituztelako kexatzen dira, baino beharra aurrean duteneren irudimena erabiltzen badakitela nabari da.

Kanpamendu honetan putzu asko dute. Lehen hibaia pasatzen zen handik. Orain baratza batzuk prestatu dituzte, zeren eta beren bizibideak lortu nahi dituzte. Ez dakite zer ondorio izango dituzten baratze hauek, baina ahaleginak egiten dituzte onenak izateko.

Gure ibilaldi guzian bospasei urteko haur batzuek lagundu digute. Keinuka ulertu gara, zeren hitzez ez zen posible, beraiek arabek bakarrik mintzatzen bait ziren. Oso argiak ziren, eta magnetofoiaren funtzionamendu guztia laister ikasi dute, ahotsaren proba egiteko beren ereserkia abestuz.

Tearen ritoa eta arduradunarekin elkarriketa

Bazkaria famili batek prestatutako hayma batean izan da. Antxumea erreta eman digute, eta bukaerarako beren antzinako irtoa: tea. Hiru aldiz egiten dute, azukre asko botaz —kaloria ematen bait ditu— eta azkenik baso ttiki batzuetan

serbituz. Goitik botatzen dute afarra ateratzeko. Benetan egokia da egarria kentzeko.

Gurekin bazkaldu zuenatariko bat itsua zen. Denakin mintzatu ginen bazkari denbotan, eta Euskal Herriaz asko zekite la garbi gelditu zen. Tea hartuz gero arduradunarekin elkarriketa bat izateko prestatu ginen. Nahiko harrituta gelditu ere itsua zela konturatu ginenean —izan ere, gure lurraldeetan holako gaxotasuna duen jendetza nahiko galdua gelditzen da, eta ez da sekula izaten erresponsabilitateko postuetan.

Wylaya-ko arduraduna da. Mohamed Salem da bere izena. Smara-koa da izatez, eta handik ihes egin zenean Tefaritik kanpamendura jo zuen. Hura bonbardeatuta gertatu zenean, azkena gelditu zirenekin irten eta, zenbait egunez ibili ondoren, lagundurik, itsua denez gero orain dagoen kanpamendura iritsi zen.

“Kanpamenduko jendea zeluletan ba-



Yalul Malaika, argeliatar F.L.N.-ko idazkari orokorra.



Armando Costa, Cuba-ko ordezkaria.

natuta dago. 11 batzarkide ditu bakoitzak. Arduraduna, arduradun-ordezkoa, herrikoi miliza, Ilbehera gorria, ekonomia, osasuna, irakaskuntza, nekazaritza, eskulangintza, komertzioa eta justizia bere barnean ordezkatuak daudelarik. Zelulako arduradunak militar eta politiko irakaskuntza ematen die beste guztie. Zelula bakoitzak 11 batzarkide izateko arrazoi bakarra elkarren artean hobeto konprenitzea da”.

Batzarre herrikoia

Zortzi hilabetero egiten dute beren Batzar Herrikoia. Honela, herriak bere arduradunak aukeratzen ditu. Lehendik zeudenak bere izenez deituak izaten dira, eta herriak bere lana egokia ala ez iruditu zaion esaten du. Beren lanarengatik kritikatuak izaten badira automatikoki karguetatik kentzen dira. Nahiz eta beren lana ona izan, herriak beste pertsona proposagoak aurkitzen baiditu, kasu hauetan ere kendu egiten dira.

Kanpamentu bakoitzak bere herrikoi milizia du, berari dagokion defentsarako. Herrikoi Armadako jendea borondatezkoa da. “Gizon eta emakume guztiek nahiko genduke armadara joaten baino norbait gelditu behar da kanpamentuetan”.

Gobernua Iraultzarako Kontseiluak, Buro Politikoa eta zeluletako errepresentateek osatzen dute. Nazional Kontseilua 41 batzarkideez osatuta dago: 20 Herrikoi Kontseilukoak eta 21 Buro Politikokoak. Kanpoko harremanetarako ere herriak aukeratzen ditu arduradunak.

Zelula bakoitzeko ardurana eta arduradun-ordezkoa Politik-orientazioa atalean sartuta daude. Hortik Buro Politikora pasatzen dira. Hemengo arduradunak Nazional Batzarre Orokorrean aukeratzen dira. Batzarre hau 2 urtetik behin egiten dira. Bitartean 3 Batzar Herrikoietan aukeratu dituzten arduradunak Nazionalen presentatuak izaten dira.

Azkenik, tribal estruktural zer ikusirik zuen galdetu genion. Haserretuz, kan-



Mauritaniar eta Marrokiar gatibuek —450 orotara— preso jausi eta gero ezagutu dute Saharaui Herria. Gehienek, engainatuak izan zirela esan ziguten.

pamenduko edonori galdetzeko tribu batekoa zen erantzun zigun, tribalismoa kolonismoaren arrazoiak besterik ez dela adieraziz.

Zeluletan parte hartzeko kontzientzia besterik ez dute eskatzen. Hala eta guztiz, 15 urte dira normalenak bere barruan lan egiteko. Benetan, zenbat gauza ikasi behar dugun saharaui herritik !

Emakumeak borrokan

Saharauitar emakumeak beste gauza guztien gainetik bat du: duintasuna. Bere keinu, hitzegiteko modua eta ibilera honekin osatuta. Borrokan zehar, gizonak adina lan egina da, nahiz eta hasieran beren paperak diferentziatuak

egon. Haiei buruz gauzak jakiteko gogoia genuenez gero. Fatma Galiarekin kanpamenduko emakume gazte batekin mintzatu ginen.

Fatma Galiaren bizitza ez da erreza izan. Aaiun-ekoa da izatez. Handik irten zenean bonbardeatuta izango zen kanpamendu batera jo zuen. Zenbait kilometro ibili beharrean ikusi zen, bere kide, haur eta zahar batzuok lagunduz. Bidean armadako talde bat topatu zuten eta Tifaritira eramanez izan ziren. Handik bi egunera hau ere bonbardeatuta izan zenez, gero berriro ibiltzera jo zuten. 60 kilometro oinez eginik zutelarik, beste armadako talde bat topatu zuten, eta azkanekin orain aurkitzen den kanpamendura eramanez izan ziren.

“Emakumearen borroka 1973ean hasi zen, gure Iraultzarekin batera. Espainolen dominazio denbora zen, klandestino zeluletan lan egiten zuen. Bere lana pintadak, manifestazioak: POLISARIOentzat egitea arropa eta janaria aurkitzea eta emakume kideak kontzientziatzea zen. Errepresioa haundia zenez gero, noiz behinka espetxeratua izaten zen”.

Saharauitar emakumeak gizonak baino kultur guttiago zuen, horregatik honek orientatu beharrean ikusten zen. Kanpamendutara jo zutenean, hau nahikoa aldatu zen, zeren hauetan emakumeak ga-



Saharauiek, POLISARIOen egitura barruan, “Hil behera Gorri Saharaui” delakoa eratu dute, gaixo zaintzaile eta nolabaiteko midiku zerbitzuak antolatuz.

rrantzizko papera jokatzen du. Zc-
luletako arduraduna izaten da eta
gizonaren parean aritzen da. Ar-
madaren barruan talde batzu ema-
kumeak dira.

“Zelula bat baino gehiagotan,
gizonak maioria direnetan, emaku-
mea arduradun atera da. Buro Po-
litikoren barnean ere 2 ordezkari
ditugu. Kanpamendu osoko kon-
zienziazio ekintza —gizonak asko
armadan daudenez gero— emaku-
meak eramaten du, eta bere kultu-
ra haunditzen ari da”.



Iraultzan gizon
eta emakume-
ek modu ber-
dinean lan egin
behar dute, ze-
ren bien artean
egingo
bait dute gizar-
te berria.

Diborzioa

Saharaitar gizartean dibor-
zioa badute. Bukatu dira kolonial
garaiko harenak. Monogamiaren
alde daude. Emakumeak bere per-
tsona defenditu dutenez, gero
orain nahi gabeko ezkontzarik gu-
rasoek prestatutakorik ez da gerta-
tzen.

“Diborzioa dugu, bai, baina
baldintzekin. Inori ez zaio uzten
—kolonial garaian gertatzen zen
bezala— emakume bat uzten bes-
tea gehiago gustatzen zaiolako.

Orain bidezko arrazoiak eman
beharrean aurkitzen dira, bai gizo-
nak eta bai emakumeak. Azken
Batzarrean aprobatu zen erresolu-
zio bat diborzioa honela izan be-
har zela adieraziz eta monogamia-
ra jo behar genuela, herrikoi mugi-
menduak hala nahi zuelako. Ema-
kumea nahi duenean dibortziatu
daiteke, gizona bezala, arrazoi
hauen aurrean: adulterioa, tratu
txarrak eta antzeko gauzak”.

Irakaskuntza berdina da neska
eta mutilentzat, Iraultzaren barru-
an denak paper berdina jokatu be-
har dutenez gero. “Amor libre”,
Mendebalean hainbeste aipatzen
duguna, saharaitarrek ez dute on-
hartzen. Egia esan, gure galdera ez
zuten ulertu zeren beren kultura
eta gurea oso desberdinak dira.
“Código Musulmán”i lotuta daude
eta, noski, guk ez dugu jasan saha-
raitar emakumeek jasan duten
salketa. Egoerak desberdinak dire-
nez gero, ezagutzen dugu gure gal-
dera desegokia zela.

Saharaitarrak Herri dira

Askok eta askok, are gehiago frankis-
moaren garaietan, Saharai Herririk baze-
nik ere ez genekien. Urtetan POLISA-
RIOak aipatu dizkigute baina desertura
joaniko lau erotzat aurkeztu dizkigute.

Baina Saharai Herria bizi da; inoiz
baino kementsuago gainera. Bere izatea-
ren kontzientzia berpiztu dute eta hel-
burua garbi jarria dadukate, hots, bere
lurraldea askatu, Mauritania eta Marrue-
koseko agintaritza atzerakoi eta inperialis-
tak borrokatu eta Errepublika Arabe Sa-
harai Demokratikoa eraiki.

Saharaitarra, desertuko gizakia

Saharaitarra, desertu zabalean jaio,
hazi eta bizitako pertsona da. Egiten duen
oro, desertuak ezartzen dizkion baldin-
tzen arabera taxutua dago. Bizilekuek,
jantziak, ohiturek behartasun horri eran-
tzuten diote. Honexegatik gerraren zati
handi bat irabazirik daduka. Marrokiek
ez dute trebetasunik desertuan, mendi eta
kosta aldeko seme bait dira.

Arabe diren aldetik eta desertuko
biztanle diren geroztik, herri kultura bere-

zi eta propio bat landu dute, oro, Islam-a-
ren eta giro bortitzaren nabardurez josia.

Garrantzia handikoa da Islam-aren
eragina. Konprenitu behar duguna hau xe-
da: Islam-aren eragina egunoroko ekintze-
tan eta betiko usadio eta ohituretan isla-
ladatzen dela eta arabetarrentzat neurri
handi batetan El Koran liburua egunoroko
bizi biderako kontseilu liburu bat dela.
Honegatik Arabe jendeen ekintzak, ohi-
turak eta jarrerak arras harrotz ger-
ta dakizkiguke nahiz eta sinestun edo si-
nesgabe batekin aritu...

Desertuak irakasten duen pazientzia

Saharai Herria, filosofia propio eta
berezi baten jabe da. Ziur aski, desertu-
ko jende orok halatsuko ikuspegiaren
jabe dateke. Filosofia hori hainbat esae-
ra eta El Koran-etik jaso ohi dituzten esal-
dietan espresatzen da. Haatik esaldirik
esankorrera eta makina bat bider errepi-
katu digutena hau da: “Desertuak pazien-
tzia irakasten du”.

Ez dugu aurkitu haatik, eguerdi bero
eta eguzkitsuetan, Talja (desertuko arbo-
la) baten azpian, ezer egiteke, lo zorroan



Saharaitarren
rito. Tea hiru
aldiz egiten du-
te, azukre asko
botaz kaloriak
irabazteko.
Egarria ken-
tzeko edaririk
aproposena da.

geratzen jenderik eta bai aldiz, zerbait egiteko azkar mugitzen diren pertsonak. Baina distantzia luzeotan urrutira begiratzen ikasi dute. Esate baterako, badakite gerra hau luze izanen dela baldin eta gauzak asko aldatzen ez badira. Horrexegatik deserrian betirako bait leuden antolatu dira, patxara osoz denboraren igarotzeaz baldintzak nola zaizkien heueganatzen eta hobetzen ikusteko. Honek ez du esan nahi denboraren zain, besterik gabe gertatzeko asmotan direnik, ez eta guttiago ere.

Ahozko literatura oso landua

Izkribaturikoa, oso zati ttipia da saharaitarren artean. Nomada bizitza izan denez gero bizi molde orokor eta hedatuena, ahazko literatura eta kantua izan dira gehien landu dituzten arloak. Poesia herrikoia oso hedatua da, gehien bat epiko eta amodiozko gaiak darabiltzatelarik. Poesia rezitatua oso eginkizun garrantzitsutzat izan dute beti, kantuen letra



Osasunaren aldeko borroka latza da, baina esperientziak irakatsitako taktikarekin borrokatzen dute. Bere herrian integrazteko prest da goen kanpotar guztiak onhar-tuak izango dira.

Nortasuna eta kultura

Zenbait hizketaldiren ondotik jaso dugun iritziaren arabera esan daiteke, kultur nortasuna, ez bat bera baina bai, oso antzekoa dela Saharako desertu guztian zehar, bertan bizi diren Herriek erro berdinetik xurgatu dutenez gero.

Are gehiago: kolonizazioek, berezko batasun hau hautsi eta apurtu egin zuten, hala beharrez muga batzu ezarri eta heuren artean desberdin ziren kultura harrotzak inposatu.

Baina kolonizatzaile bezala, ez dute europearrek bakarrik jokatu. Aitzitik, Musulman kultura ere, desertuko Herri hauetan kolonizatzaile izan zen, aurretik zetozen Herri desberdintasunen gainetik, kultura berria ezarri eta finkatu; bere gisa bizi ziren Herriak, kultura bakar batek uztartu zituen.

Halaz ere saharaitarrek, bere nortasuna gorde dute beti beren lurraldean. Desertu aldetik, muga naturalik ezar ez daitekeen arren, Marruekoekin bada muga bat: DRA hibaia alegia. Egun, hibaia hau Marruekoeko lurralde baitan aurkitzen da.

Saharaitar batek kontatu zigunez, frantsesek, kolonizazio garaian, Marruekoeko erregeri Saharai lurraldeak menpera zitzala eskatu zioten. Erregek erantzun zien, DRA hibaiaz hegoaldera, ez zezakeela inolako garantiarik eskaini, basatien tribuz josirik bait zegoen.

jartzeak ez direlarik asko kontsideratzen izan.

Saharaien musikak, Maghreb-eko beste herrien arrastoak ditu, errepikan batipat. Halaz ere, mendebaleko Afrika beltzeko ritmoak erabili ohi dituzte errepikarekin nahasian. Honek, zera esan nahi du: Musulman bateratzearen aurretik, Saharai Herriak bazuela kantugintza propio bat. Gonbarazio bat egiteko, Argelian garbi nabari da musika, musulman harrokoa dela.

Poesia ere, askoz ere bortitzagoa da saharaitarren kulturari, gehien bat borroka, animaliak eta desertuko ohizko gaiak darabiltzatelarik. Musulman poesia aitzitik, sensualagoa izan ohi da.

Hasani hizkuntza, Arabearen dialekto

Egun saharaitarrak Hasaniz mintzo dira, berau Arabearen dialekto edo bariante bat delarik. Espainiak kolonizazio denboretan ez zuen Gaztelera inposatzeko premia handirik sentitu. Halaz ere Saharaitarrek errefujiatu kanpamentuetan eratu dituzten eskoletan, Arabea eta Gaztelera irakasten dute. "Berria eraiki aurretik ez dugu bestea bota behar eta beti ere zerbaiterako balioko digulakoan gauden", esan digu gizon batek.

Herri zapalduetatik, Herri libreak

Saharai Herria aspaldidanik izan da zapaldua eta zenbait aldiz bere historian zehar iheska irten behar izan du. Horrela gertatu zen. 1.956an eta berriki Martxa berdea izan zenean. Zituzten guztiak utzirik irten ziren. Herri hori dena, POLISARIO Fronteak bildu eta jaso zuen, Argeliak eskaini laguntzari esker, bere lurraldeetan errefujiatu kanpamentuak eraiki zituztelarik.

Saharai Herriak beraz, ez du burgesia industrial bat ezagutu, atzerritik eta inperialist asmoz etorri izan denaz aparte. Nomada izateak ere, ez du produzio medioen jabeago pribatua bultzatu.

Gizarte egitura berri, demokrazia oso bat ematen dela esan daiteke, bi faktoreak laguntzen duelarik honetan: Herri ttipi izateak eta pertsona oro hauzokoaren baldintzapen antzekoetan aurkitzea.

Saharaitarrak inoiz gutti mintzo dira sozialismoaz, nahiz eta R.A.S.D.-aren Konstituzio agirian, gizarte sozialistatzat izendatu bere burua. Hau oso konprenigarri da ordea, ezer ere ez duten uanean dena gizartearena bait da. Saharaitarrak demokraziaz mintzo dira bereziki.

Polisarioak bere baitan Saharai Herri osoa batu eta organizatu egin du eta etorkizuneko egiturak muntatzen dihardu. Halaz ere arazo latzena, Estatu moderno baten eraikuntza izanzen zaie ez bait da gauza berdina errefujiatu bizitza, gehien bat nazio arteko laguntzaz baliatu behar duelarik, eta geroan heuren produzio medio propioak landu beharko dituztenean.

Halaz ere POLISARIOek garbi dakusate beren iraultza, iraultza handiago eta orokorrago baten zati dela, konkretuki Arabe Herri zapalduetan zuzpertzaille izan den delako; orobat Afrika guztian.

Dena den, ziur gara, POLISARIO Fronteak irabazi egingen duela mundu guztiak onartu behar izan duela kausa honen justizia; Saharaitarrek askatasunaren balioa ikasi dute eta hil ala biziko borroka batetan ezinbestez sarturik daude Dudarik gabe inperialist eta atzerakoi indarrek ez dute Herri oso baten kontra luzaz aritzerik, ez bait dute kapitalist interes hutsaz aparteko argumentaziorik.

Hau izan da Saharai Herriarekin lauegunegon ondoren jaso ahal izan duguna. Eskerrak eman nahi dizkiegu gurekin ibili diren Sail, Ali eta Mahmud adiskideei, bai-eta ezagutu eta laguntza ekaini diguten kazetariei. Datorren urtean, El Aaiun-en elkar ikusten ahal dugu. Oxala!

PILAR IPARRAGIRRE
ESTEPAN ALDAMIZ-ETXEBARRIA

MINTZA BEKIGU

EKOLOGIAK

Uharten, UNAlren mitin batetan ginaudela, Mario Gaviria, Cortes-eko ekolojilariarekin solasaldi bat egiteko parada ukan dugu. Mitinean Uharteko ur arazoez, eta Uharteko herriak Iruineako Udaletxearen aurka duen jarreraz eta irtenbideaz aritu da, beste ikuspegitik Muez eta Erice bezalaxe. Gu ekolojiaz, klase gatazkaz eta nazional arazoaz mintzatu gara laburki.

Izeberg eta kutsadura

Z.A.: Alderdi politikoak eta ekoloji ekin-tzak. Zer alderdiek hartu dute beraien gain burruka molde hau?

MG: Oraingoz inor ez bide da argitu. Orok mintzo izan dute ingurugiroa ("medio ambiente") zaintzeaz, baina "Alianza Foral"-aren kasuan nukle- ar zentralen alde argi daude ere.

Demagogia hutsa da, beraz. Eskuin al- derditan, dudarik gabe, desarrollistak direlako eta ezker alde batetan ere, lanpostuak nahi dituztelako, , ekolo- jia aberatsen zera deritzaie eta ez da- go benetako minberatasunik. Zertxo- bait diokute bizitza kalitateaz. Pro- gramak apur bat irakurri ditut eta ezin daiteke esan zinezko eztabaidatzea da- goenik, hazkundearen mugez ("límites del crecimiento"), mendien kude- antza osoaz, uraz, natur baliakizunez, mehatz-iturriez... Eskualde konkreto zenbaitetan zenbait alderdi oposatu da, baina ezin daiteke esan ekolojiaren arazoa kanpainen egon denik.

Z.A.: "Mugen hazkundez" esan duzuna Holandan eztabaidatu zen. Gero burjesiaren maniobrak bailira leporatu zizkien. Zer da- go egitan hortaz?

MG: Marcuse berak garai batetan ho- rrelakorik esan zuen. Geroxeago kon- turatu da, Kutsadura eta ekolojia ez di- tugula nahasi behar. Kutsadura izer- berg-aren gainean, ur gainean dagoena dugu. Ekolojia zailago da, ekosisteme- kiko orekatua dagoen gizarte bat supo- satzen baitu. Zera da, ez da kutsadura ara zo bat baizik eta planetaren ku- deantza osoa, natur baliakizunak ez agortzea, hibaitako urak ez kutsatzea, janariak sortzeko behar izanen baitu- gu. Marcuse aldatu da. Egun, Estatu Batuetako mobimentu radikalentzat daduka ekolojikoa.

Z.A.: Lurralde antolamendua eta ekoloji oreka. Noraino, elkarkidetu ez, baina el-

kar eraman daitezke nazional arazoaren ir- tenbidea eta naturaren aldeko plangintza ekonomikoa? Teori mailan autodetermina- ziorako eskubidea badago bainan...



Artoski jokatu behar

MG: España, edo Españar Estatua, na- hi duzuen, herri desarrollista inperia- lista bihurtu da, munduko 10. herri in- dustrial, igeltsa esportazioan lehena, untziak egiten laugarrena, berebilak egiten zazpigarrena edo zortzigarrena. Japonen dituen problemei bagagozkio Japon bezala, haren teknologiarik gabe- koa, ordea. Ez legoke oraingo "renta"

rik beste herriak lehengairik gabe, Chi- leko kobrea, Angolako aluminioa, beste herriak petroleoa. Hirugarren munduko ebatsietan oinharritzen den batean gau- de. Areagotua gainera Barne Eskualdeen ("Regiones interiores") espoliazio eta la- purketarengatik Nafarroako potasak, Aragoi edo Galitziako lignitoak, Teruel- go burdin mehatzak, Andaluciako me- hatz-iturri guztiak. Badaude, beraz, es- kualde eta Estatu edo nazionalitate kolo- nizatuak eta kolonizatzaileak, barne mai- lan eta Hirugarren munduan. Guzti hau ez du ia inork planteatzen, ez ezkerrean, eta ezker muturrean ere. Euskal Herri- az mugatzen bagara — Euskadi baino ge- hiago zait laketa, hura Sabino Aranaren as- makuntza bat delako— artoski jokatu be- har dugu honetaz. Nuklear Zentralen aur- ka nabil "Costa Vasca no nuclear"-dela- ko kanpainen. Bainan hautabide energeti- ko orokor bat planteatu beharra dago; ezinezkoa da nuklear zentrali EZ esatea eta beste herriak petroleoaren lapru- tzeari BAI esatea. Honek esan nahi du, superpopuleztaturik dauden Bizkaia eta Gipuzkoak tajuz eta zentzuz eztabaidatu behar dutela jabetzen kontrolaz eta hala- ber populaketaren orekamendu bat, eki- libro bat infrapopuleztaturik dauden es- kualdeekiko: Bardeak eta Erribera. Nafa- rroak eguzki energia ornitzea baduke e- rrurz, baina eguzki energia programa bat ahalbide bat, eman behar zaio lehenik.

Uraz, Energia Hidroelektrikoaz, ber- din gertatzen da Nafarroan. Halaber lehengaiez ("materias primas"). Hiru fak- tore hoik, giltzarriak ditugu Euskal herri osoaren orekarako, estrategia orokor bat behar dugu ordea. Bestenaz, Japon gisa irrati, berebil eta industriak sortuko di- tugu, eta herri inperialista izatera abiatu- ko ginatke independentzia nazional bat erdiestean. Euskal Herriko orekamendu orokor batetara bagoaz, ez dugu hiruga- rren mundua esplotatu behar eta Nafarro- ak duen unea "renten" berdintze baten truke erabili beharra dago. Euskal Herria eta euskaldunak mendeak dira emigrante izatera behartuak egon direla. Hego Ame- riketa euskal jatorriko politiko atzerako- iez beretik dago, Ignacio Loiolakoa, San Francisco Javier, erlijios inperialis- mo baten alde ziharduten. Gizarte sozia- lista bat planteatzea euskaldunek hiruga- rren munduarekiko duten harremana planteatu gabe, egoera inperialista estal- tzeke era bat da. Ez dakit bortzitzegia denentz esateko baina...

Herriarekin eta estatuaren aurka

Z.A.: Herrien arteko harremanez: Nafarroako Cortes-en jaioa zara, Aragoien hezia...

MG: Aragoiko mugatik berrehun metro- tara jaio nintzen. Handik Iruineara zer- gak ordaintzera, Hospitalera eta San Fer-

minetara etortzen gara. Nafarra naiz eta hola esan dut beti. Hamar urte nituenetik Zaragozan egon nintzen; PSA (Partido Socialista de Aragón)ko militante naiz. Areago, hamar urtez egon naiz anitz herritan. Internazionalista naiz, ene emaztea judu da, neure alabak... nik ere ez dakit zer diren. Nafar eta Aragoikoa sakonki sentitzen naiz, internazionalista naizelako. Nik ez dakit nondik natorren. Aragoien egotearren traidore bat naize-



la aurpegira egotzi didate, eta horrelakorik Langile Nazioartekotasunarekiko, ikusmolde motza deritzait. Neure gazteria, neure lagunak: Labordeta, Gaston... hangoak dira; "Andalan" aldizkariaren sortzailetariko bat naiz. Berakoak espainiarak direla eta besteak frantsesak esatea bezalaxe litzateke hori ("traidore" eta...) Badude muga artifizialak; neri tokatu zaidana bezalaxe. Egin ditudan bidaientzirik internazionalista naiz. Enetzat. Iraultza eta Sozialismoa Internazionala da eta herri bakoitzarekiko identifikatzen da, ez estatu bakoitzarekiko. Marxista-libertario naiz eta horregatik Estatua gatazkatzatzen dut.

Beltzarekin batera pentsatzen dut zintzoki, haren liburua "Nacionalismo y clases sociales" irakurri dut eta miresgarri deritzait. Erriberaz ematen duen interpretapena eskas deritzait, baina kausitua, egokia; berarekin hortaz mintzatzeko badut gogoia. Hark dio, Euskal Herriak bi hizkuntza duela. Oraingoz euskara Erriberan inposatzea inperialismo dela uste dut. Aldi elebidun baten bidez ailegatuko da. Errespetatu beharra dago —eta Beltzak klarki dio— Erriberako euskaldunek gaztelaniaz egiten dutela. Nire herrian hiru mila hitzen bilduma egina dut eta gatzelar

batek ez litzuzke ulertuko. Aragoiko hizkera dagoen bezalaxe, Erriberako nafarrera dagoela uste dut. Euskara ikasten saiatzen kostatuko zait, ordea.

PSA-n nago, azkenik, alderdi liberrio delako, lau katu gaudelako eta hagitza agudo deseginen delako. Bulegokratizadain egunean, ostenduko naiz, estatua eta bulegokraziaren etsai bait naiz. Nazioak eta estatuak, XV. mendean, italiar nazioekin agertu ziren; guzti hau puskatuko da derrigorrez, historiaren lojiz gertatuko da gainera. Estatuak herriaren aurka daude. Ni herriarekin nago eta estatua- ren aurka nago.

Kapitalismoa eta ekologia elkarren etsaiak

Z.A. : Nonbait idatzi duzu ekolojia klase gatazkaren "variable" dela, urbanismoa bezalaxe. Adieraziezaguzu hori.

MG: "Variable" diot, Althusser-ek filosofia definitzen baitu theorian gertatzen den klase gatazkatzat hartuz eta klase hitzean feudal-jautxoa eta jopia edo proletari eta kapitalista soilik ikustea mugatze bat delako. Klase gatazkan kapitalismoaren barneko jazargo orok ditugu, plusbalioa ateratzea funtsezkoena bada ere. Marxengan ikusi gabe zeuden etnikotako, nazionalitatetako jazargoak agertu dira. Nazional Askatasunerako gatazka klase gatazkaren era dugu, eta ez zegoen hala deskribitua, osteraz. Marxek apur bat hatzeman zuen Eire-ren kasuan "New York Times"en eginiko idazlantxotatik agertzen denez. Ekolojia klase gatazka dugu, kapitalismoak naturarekiko duen jarrera lehertzailea ekosistemaren orekari kontrajarria dagoelako arront.

Kapitalismoaren superbizipena eta planetarena, biak batera, ezin daitezke. Kapitalismoak eta Inperialismoak egiten dutena zera da, ebatsi, lehertu, enargiak, lehengaiak, informazioak, kapitalak bildu pondu batetan praubetuz eta eremu bilakatuz gainerakoa. Horregatik ezin daitezke kapitalismoa hedatu. Horregatik ekosistemaren oreka —lurralde bakoitzeko barnean dutelarik—, lurralde bakoitzaren kudeantza, han bizi direne egina, ezinezkoa da kapitalismo inperialistak diraueno. Klase gatazka unean hori deritzait, lehenago Henry Lefebvrek formulatu zuenez. Kapitalismoa eta ekolojia elkarren etsaiak ditugu.

TXEMA LARREA

loreak bai, kutsadurarik ez

Egia bada egungo burrukak (urbanismoaz, gazteenak, ekolojikoak) nagusiak ditugula eta demokrazia egingo bada basetik bakarrik egingo dela, akort egonen gintezke, beharbada, Tuteran eginiko biltzarreaz. Igarotako 11.ean ADEMAR (Asamblea de defensa del medio ambiente de la Ribera) sortzeko bilera egin zen. Bildutako hogeita bost lagunek eztabaiatu zuten beraien buruan gain,edo Erribera guztiaren gain hobekiago, zituzten arriskuez: Tuterako nuklear zentralaren proiektua, Bardeetako "Polígono de tiro" —delakoa, Papelera bat jartzeko proiektua...

Besteren artean bazegoen biltzarrean: Rafael Salzedo bilbotarra Lemoizko kampaian ibilitakoa, Tomas Urzainki eta J. Labiano Belagoako burrukan eragile eta hartaz izan zen txostenaren egile, Mario Gabiria, Cortes-eko ekologilari famatua, Santos Gonzalez eta Facundo Salzedo Tuterakoak.

Jesus Arbiol, Zahargaztelukua, (orain-tsu liburutegia erre diotena),e.a.

Bakoitzak ezagutzen zuen arloaz ihardun zuen; Mario Gabiriak, batipat, plangintza baten falta salatu zuen, eta, hitz batetan, multinazionalen jokoan ez erotzeko beharrezkotzat jotzen zuela eskulade ahulenei laguntzea; horitan talde ahulena:alokatua eta lrujabe ttipiak; eta talde horien barnean gazteenei lagundu. Eta guzti hau egitean orain Espainiar Estatuak daraman estrategiaren aurka jokatzea zela.

Han bildurikoek, ADEMAR-eko Biltzar Konstituyente gisa aritzea erabaki zuten. Elkartea marxtan jartzeko bi oinharri jarri zuten: minimoen aldetik arras eztabaidatua izan zen M. Gabiriaren proposamendu bat, ADEMAR-eko ordezkarien artean beti, eta arau gisa, ehuneko 50 bat emakumeak izatea. Zokoratua izan zen ordea.

Oinarritzko ponduetan gelditu ziren hauk: alderdi eta erlijioekiko akonfesi- onal izatea; asanbladaren bidez dena erabakitzea, hilero bederen, Asanblada bat eginaz; ordezkari guztiak Asanblada orotan kengarri izatea; asanblada batera deitzeko aski zela partaideen ehuneko 5 akort egotea hortarako, eta minoreeki- ko minberatasun fina eduki beharra ere aipatu zen. Elkartean sartzeko adin min- moa hamalau urtetan gelditu zen. Asmo guzti horiekin amaitu zen ADEMAR sor- tzeke lehen entsegua.

Gabriel Arestiren Oroimenez

Hilaren 4ean bete da Arestiren eriotzaren bigarren urtehurrena. Jakina denez, gure aldizkarian idazle honen hainbat artikulu argitaratu zen bere garaian, baina ez hark bidali zituen guztiak. Urte estuagoak ziren nonbait haiek, estuegiak Aresti izan zen gizon polemikoarentzat.

Atzera gelditu zen artikulu haietako baten argitaratzearekin gogoratu nahi dugu oraingoan Gabriel Aresti. Ez dakigu bera, bizi izan balitz, ados egonen zen argitaratze atzeratu honekin. Gure aldetik, berari eta euskal irakurlegoari zor diegula uste dugu.

TIKO-BRAE ETA ERDIKO BIDEAK

Gizonak pieza batekoak izateko dira. Inkisizioaren sententzia bat datorkit orain burura, errearen eta egiaren artean ez dagoela adiskidantzarik, ez dagoela erdi-biderik.

Zuek, giputzok, erdi-bideen zale haundiak izan zarete. Euskal galetan maisu izan zarete ofizio horretan. Bizkaitarrok, geure anaia lapurtarren eredia onarturik, purismoa gonbatitzen hasi ginenean, gure ihardukierari, herriaren ahotik hartutako euskera galant hari eta honi "mordollo" deitu zenioten, eta extremo bien arteko erdi-bide bat asmatu zenuten; orduan memoria gaiztoko euskera xukun hori asmatu zenuten.

Orain, euskararen batasunaren enpeinu honetan, berdin jokatzen duzue. Asmatutako bide lehena. zuen dialekto hori inposatu nahi ukatea izan da. Baina zuen dialektoa euskerarik pobreena eta murritzena dela konturatu zaretenean, beste erdi-bide bat asmatu nahi duzue, "h" guttiko euskera "xarmangarri" hori.

Ni ez naiz sekula halako kobardekerietan eroriko. "H"-a defenditzen dut euskararen salbazioa daraman engranaje batean arrodaxo tipi bat dela uste dudalako. Kaltegarria balitz, defenditzen dudan indar berberarekin atakatuko nuke. Gi-

zonki jokatu behar dugu, pieza batean moldatutako gizonen antzean. erdi-biderik gabe, bake-biderik gabe, beti arrazoiaren eta egiaren alde.

Lehengo denbora zaharretan, gizon bat sortu zen Dinamarkan. Haren izena xit ezaguna da mundu guztian: Tiko-Brae. Ordukoak oso denbora gaitzak ziren zientziaren desarrollorako. Teokrazia batek gobernatzen zuen mundua Erromatik, eta orduan, ez bakarrik gizonak, baita izarrak ere mugitu behar ziren teokraten gusto eta kapritxora.

Baina gizon jakin-nahi batzuren begi zorrotzek zerua aztertzen zuten, Kopernikorenek, Tiko-Braereneke Keplereneke, Galileoreneke. Eta berehala konturatu ziren lehengo greko zaharrek zutela arrazoa, eta ez judu zikin haiek. Lurra gure planeta hau ez zela unibertsoaren zentroa, beste antzeko beste planeta bat baizik, eta ez inola sikan haundiena ere, eta eguzkiaren inguruan jiratzten zutela.

Larrialdi haundiak izan ziren denbora haietakoak zientifikoen tzat, gertakari zirradagarri haek arriskutsuak ziren, teokraten begietarako, zeren Eskritura Sanduan argi eta garbi ikus ahal baitzitekeen zer zen Lurra, Jainkoaren eskutiko obra maisua, eta izarrak eta argizagiak hura argitzeko kriseilu batzuk baizik ez ziren.

Batzuek finko eta gogor jarraiki zuten bere iritzietan. Koperniko

deskomekatu zuten, eta bizitzeari salatu bazuen ere, haren deskomunioa 1.835-garren urterarte ez zuten alztatu. Galileorekin ba dakigu zer gertatu zen, bizitzeari kontserbatzeko bere "erroreak" aitortu behar ukan zituen.

Baina Tiko-Brae beste egur batekoa zen. Dinamarkan jaioa zen, baina giputza kontsideratua izateko nahikoa merezimenduren jabe zen. Munduko erdi-biderik ederrena asmatu zuen. Bere zientifikotasunaren parte bat bahitu zuen, eta hone-





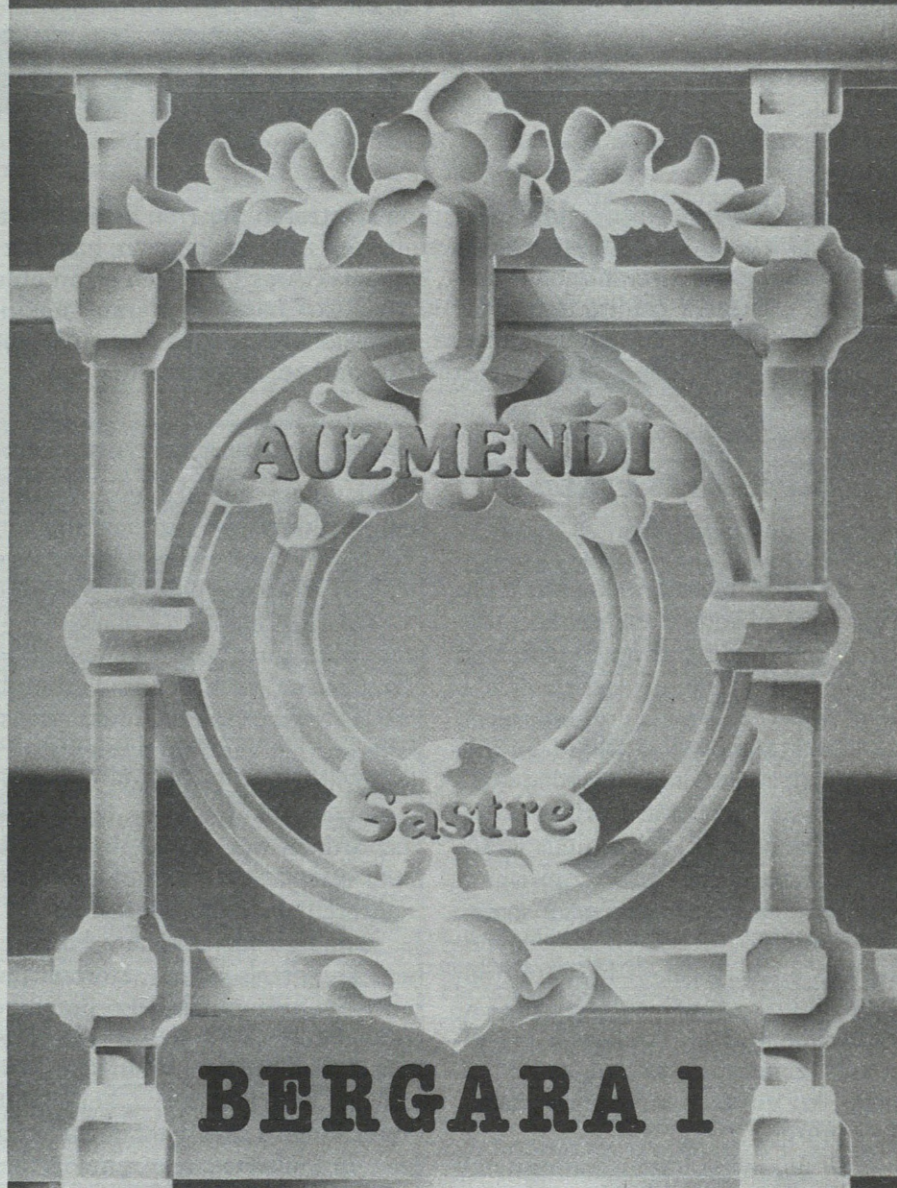
la osasun ederrean eta ohore merezitu-gabea bukatu ahal ukan zitzakeen bere egunak. Planetek (Mercurio, Benus, Marte, Jupiter eta Saturno, hoek bakarrik ezagutzen ziren orduan), Eguzkiaren inguruan jiratzen bazuten ere, Eguzkiak eta Ilargiak Lurraren inguruan jiratzen zuten.

Koperniko eta Kepler, bere gizontasuna gatik, mirestekoak dira. Tiko-Brae eta Galileo, berriz, ez ziren gizonak izan, baina azken hau, behintzat, erespertatu behar dugu. Indarraren aurrean makurtu zen, batere desenkusarik gabe.

Ni, euskeraren hauzi gogor honetan, Koperniko bat izaten ahalginduko naiz. Baina egun batean indarraren aurrean makurtu behar baldin badut neure burua, izan al bainendi Galileo, eta ez inola ere Tiko-Brae bat.

GABRIEL ARESTI

AUZMENDI, Donostiako estiloa.



Jatetxea

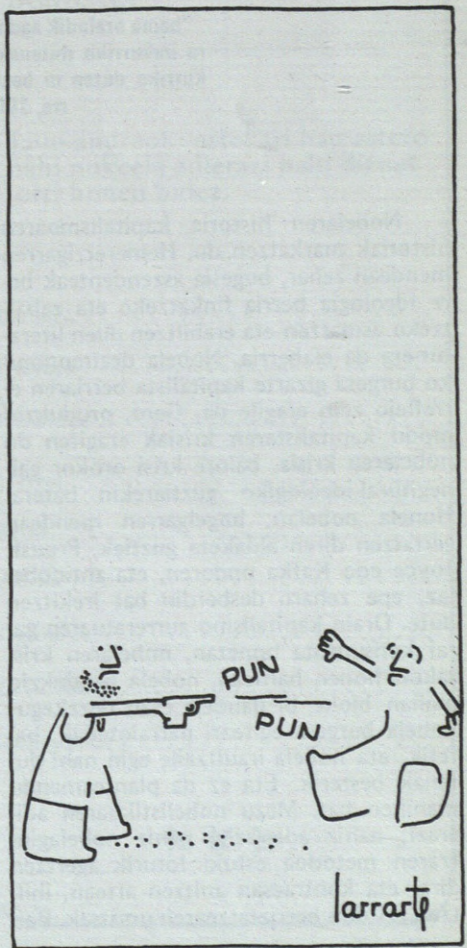
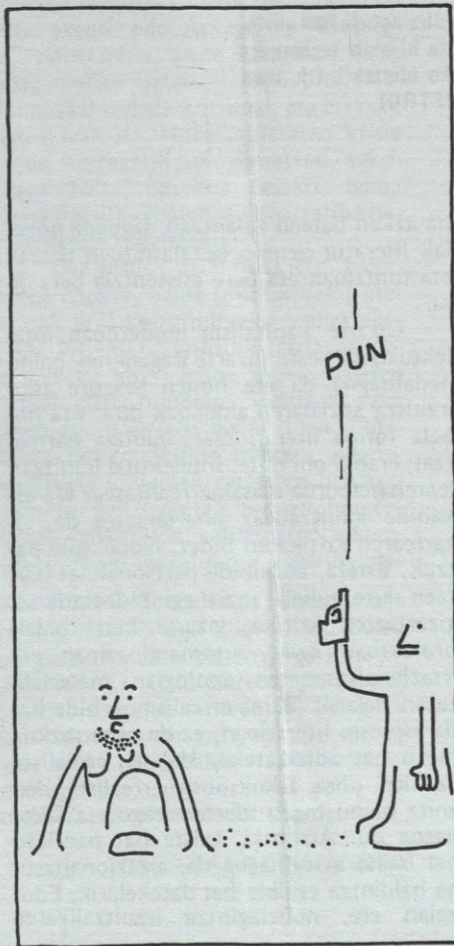
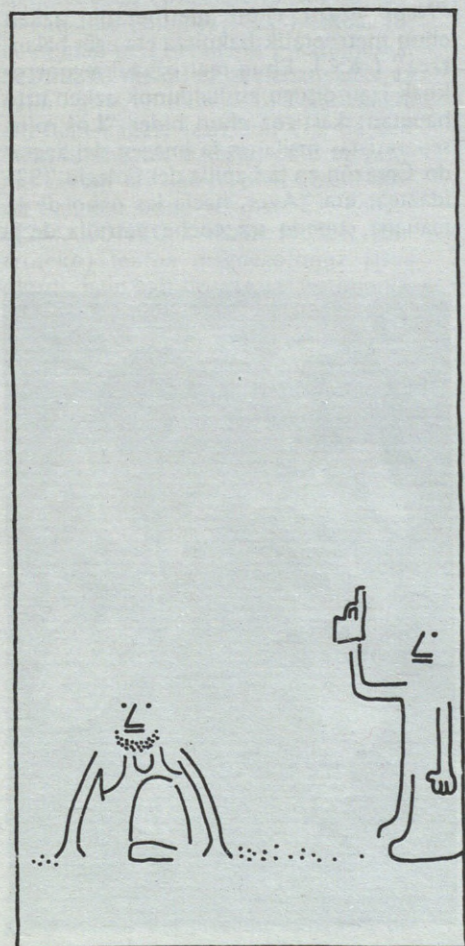
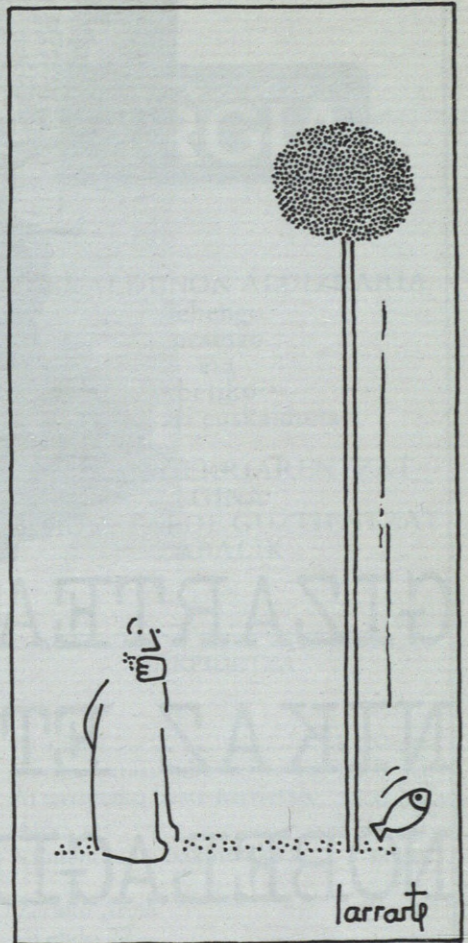
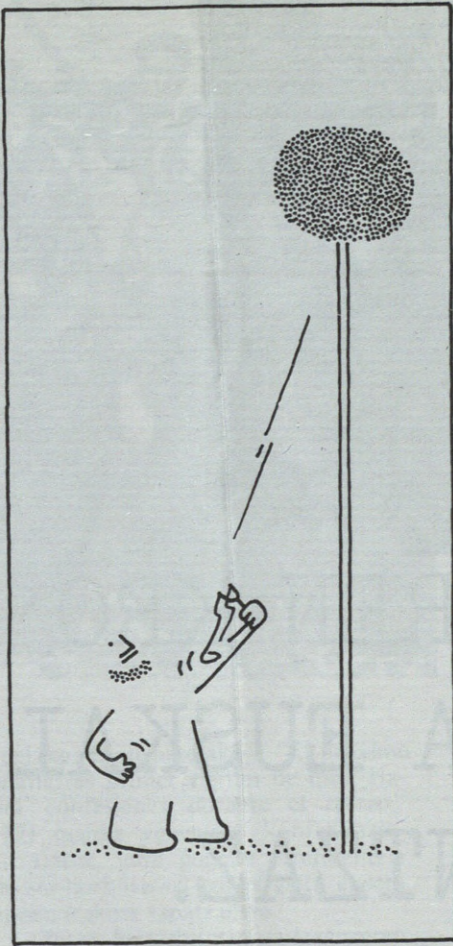
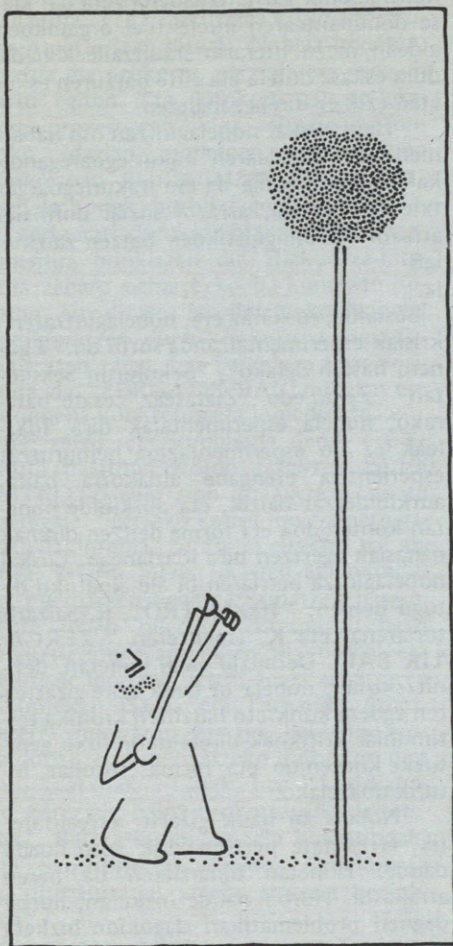
ALDANONDO

SAGARDOA - TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6





GIZARTEAREN KRONIKAZ ETA EUSKAL NOBELAGINTZAZ.

"baina oraindik egonen dira nobela hau gustora irakurriko dutenak, eta bi aldiz segidan irakurriko duten ni bezalako idiotak". (k. izagierre, 100 METRO).

Nobelaren historia kapitalismoaren historiak markatzen du. Hemeretzigarren mendean zehar, bugesia aszendenteak bere ideologia berria finkatzeko eta zabaltzeko asmatzen eta erabiltzen duen literatura-era da elaberria. Nobela dezimononiko burgesa gizarte kapitalista berriaren erreflejo zein eragile da. Gero, produkzio modu kapitalistaren krisiak eragiten du nobelaren krisia, balore krisi orokor gainegitural-ideologiko guztiarekin batera. Honela nobelan, hogeigarren mendean gertatzen diren aldaketa guztiek, Proust, Joyce edo Kafka ondoren, eta antinobela, epe zeharo desberdin bat irekitzen dute. Orain kapitalismo aurreratuaren garai konsumista honetan, nobelaren krisi sakon honen barnean, nobela produkzio mailan bloke bi daudela esan dezakegu: nobela burgesa egiteari darraiotenak, batetik, eta nobela iraultzaile egin nahi dutenak besterik. Eta ez da planteamendu manikeo bat. Mezu nobelistikoaren adierazi; nahiz adierazle, nahiz nobelagintzaren metodoa estuki loturik agertzen dira, eta kontraesan anitzen artean, ibiltzen ari dira berriztatzearen urratsak. Bai

na azken batean zalantzan dagoena nobelak literatur genero bezala dituen baseak eta funtzioak eta bere esistentzia bera dira.

Gizarte kapitalista modernoan intelektualgoa beste gizarte iraganetan baino hedatuagoa da eta honen sektore asko iraultza sozialaren aldekoak dira. Eta nobela forma literariotzat, iraultza hartzat, erabili ohi dute. Intelektual iraultzailearen helburua masak errealtateaz eta askabide iraultzaileaz ohartaraztea da, gizartearen kritikaren bidez. Nobelagile batzuk, oster, aurkibide pertsonaltzat hartzen dute nobela, sozial eginbideetatik at, gizartearen kritika, gizarte berri baten proiektuan ezik, automarginazioan eta irrazionaltasunaren apologian materializatzen delarik. Baina errealtate bide bat da espresio literarioan, ez da beharrezkoa mezu bat adierazteko. Halan, errealista ez den obra askok, oso errealista den anitz baino mezu ulerterrezago eta sakonagoa du. Arruntki, txiste bat panfleto bat baino atseginagoa da, arrazionaltasuna baldintza esijible bat datekelarik. Edozelan ere, nobelagintza iraultzailearen

kontraesanik garrantzitsuen zera da: klase dominantearen intelektual organikoaren aldean, mezu literario iraultzaileek hedadura eskasa dutela eta elite batzuren eskuetan ezik ez direla zabaltzen.

Hau, euskal nobelagintzan oso nabarmena da, Idazlearen irakurlegoaregandikako aldea handia da eta irakurlegoa gutxiengo bat da, arrazoi sozial normalei arrazoi soziolinguistikoak batzen zaizkielela.

Bestalde, euskaraz ere, nobelagintzaren krisiak experimentalismoa sortu du. "Egunero hasten delako", "Sekulorun Sekulotan" "Zera...edo "Ziatateaz" esate batarako, nobela experimentalak dira. Idazleak ez du esperimentazioa helburutzat esperientzia etengabe aldakorra baita, aurkibidetzat baizik, eta aurkibide honetan kontentua eta forma deitzen direnak nahasiak agertzen dira idazlanean. Euskal nobelagintza berriaren bi ale aipatuko ditugu hemen: "100 METRO", R. Saizarbitoriaena, eta K. Izagirreren "ZERGA-TIK BAI". Definizio garai honetan, definitzekotan, nobela bi hauk gure gizartearen egoera konkreto batzuten kronika testimonial kritikoak direla definituko genituzke kontentua eta forma, orohar, loturik doazelako.

Nobela bi hauk gizarte errealtate-tik, errealtate pertsonaletik oso hurbil daude. Honetan oinarritzen da beren arrakasta. Hurbil daude hizketan, hurbil dagoen problematikari dagokion hizketa erabiltzen bait dute. "100 METRO", "Neur ezazu ehun metroetatik azken ehun metroetatik bakoitza eta egin balantzea" (K.i.). Ehun metro hauk eguneroak izan ditugu euskaldunok azken urte hauetan: kastigoz ehun bider "Los rojos separatistas fusilaron la imagen del Sagrado Corazón en la Capilla del Colegio"(93) idaztea, eta "Ayer, hacia las ocho de la mañana, cuando un coche patrulla de la



policia realizaba su habitual servicio de vigilancia" (14), irakurtzea kotidianotasu-naren parte izan ditugu. Nobela honetan, berezia eta orokorra, parziala eta osoa elkartu egiten dira, konkreto-astroto-konkreto prozesuaren bidez, astrazioaren ondoko idazlan modeloan orokortasuna konkretoan konfiguratzeko delako. Eta modelo honek, hurbil dagoelarik, hurbileko gertaerari dagokion hizketaz, gure sentimientua hunkitzen du. Hizkuntza-bitasuna zeharo beharrezko da kontexto honetan errealitatea erreflejtatzeko. Nobela konfiguratzeko duen konkretzia inmediatea egiten zaigu. Eta balantzea arras positiboa da "ZERGATIK BAI" nobelan ere irudimena konkretoa eta inmediatea egiten zaigu, eta irudimena denik ere ez dirudi batzutan. Koldo Izagirrek ia "100 METRO"-ri egin zion hitzaurrean aipatu zuen gaia: "gerrako kontu inoiz aipatu gabeen jakinmina, gurasoen euskara bai aberatsa, kitarra jotzen ikasten eta munduko poemarik onenak izkribatzen hastea, geure lehen bilerak kristautasun berri et guztiz iraultzaile baten bila, patilak eta bigoteak loratzen uztea, anaia zaharraren bibliotekan Garoa eta Fernando Amezketa irakurtzen saiatzea, bai baino euskaldunak badira ligatzeko hobe, ez dira hain txatxuak". Gaiak, banal kotidianotak, bereziak, baina orokortasuna dariotena. Batera indibidual eta kolektiboak. Eta Saizarbitoria dioenez, "Hizkuntza eta literaturaren arteko sintesia benetako".

BAI NESKA (Interferentziak)-ko testu-zati hau adibidez: "Ze freskoa. Jo, ez nionan peti detailerik eskatu neska. Seguru. Ai neska, ez zekienat. Eske ez naun harritzen niun pelo. Zerarena ere eh, hain kagote izan dun eta. Ba beti Mentxurengatik hategia, eske ez zekienat zertan ari haizen pentsatzen, bueno bai, oso ondo zekinat. Ez, keba..." (25). KONTU ZAHAR HOIEK (Entzuteko) testua magnefonoj jasoa dirudi, hain bait da erreala, testimoniala. "ZERGATIK BAI" (Hamalau traste) testua ere, "fotografia zaharren horiska nostalgikoa"ren ondoan umearo baten kronika da, umearo burges baten testimonioa, haren karakter dekadentea salatuz. Testimonioa linguistikoa ere bada: "...puroak erretzen ditut eta uzten nau eta bihar poxpoloak erosiko naiz eta joango naiz eta hartuko dut eta erreko dut toro sentadori denda guztia bideagatik datorrenean menuda hartuko duen sorpresa jo ze bakarrik esan dut jo eta hori ez da itsusia ni naizgizon bat baina ez gezurra da ni ez naiz mariluren nobioa perikok esaten du bezala zergatik marilu da tonta eta gainera..." (45). Kronika biografiko honek ere konfiguratzeko duen abstrakzioaren konkretizazioa ederto logratu dago. Zeren liburu bi hauk (iritzirik gabe ere), gizartearen kritika baitira, Gizartearen kronika erreportaje kritikoa delako, guri dagokiguna delako eta errealki adierazia da.



goelako. Esate baterako: "El próximo viernes es primer viernes de mes. Habrá confesiones durante el recreo" (77) esaldia egoeraren konfigurazioan sartuz, gure gogoan erreferentzia da eta hurbiltarazi egiten gaitu egoera honen izakera zapatzailera.

Beraz, Saizarbitoria eta Izagirren nobelen meritoa (ez ostera Lehenaren "Ene Jesus" edo Atxagaren "Ziutategia") nobelarena, esate baterako, hauk beste merito batzuk izango dituztelarik, noski) nobela kritikoa eta errazak egitea izan da. Nobelagintzaren krisia ez da horregatik soluzionatzen, sakonagoa baita, basekoa delako, baina urrats batzuk ematen dira narratiba herriarengana zabaltzeko.

"Ene Jesus" "100 METRO" baino hobe datake, baina produktoak (literarioak ere) konsumitzeko badirakeke, "100 METRO" konsumigarriagoa da teke. Elite gutxi baina sobera dagoen Euskal Herri honetan, Sollers-ek esan omen zuena oroitu behar dugu: "literatura bat modernoa izateko, aukeratu dituen soluzioak garaiaren beharrei erantzun behar diete". Soluzio hemen, nobela tankera da, soluzioaren aukera, aldegia. Ezin diezaiokegu esperimentalismoari biderik markatu baina ale oso positibotzat ditugu liburu biak. Batez ere gure garaiaren beharrei egoki erantzuteko: 1) Gizartearen kritika, 2) Euskara literarioa lantzea, 3) Balio estetikoak desarrolatzea, eta hiruror arteko oreka. Eta, batez ere, 4) irakurlego ugaltzea, anekdota bat ezik, irakurlego aurrekoen baldintza delako.

JOSEBA SARRIONANDIA

zeruko ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA

lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT EGINA EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	35 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero nahi nukeela adierazi nahi dizuet orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	



ZER DUGU ORIXEREN ALDE

Hauxe da Joxe Azurmendiren azken liburua. 345 orrialde bete-beteak dituen obra, urre gorrizkoa benetan. JAKINEk eman du argitara. "Zer dugu Orixeren kontra" eta "Zer dugu Orixeren alde", biak batera, Summa trinkoa bezala kontsidera daitezke jadanik azken urteotako euska kulturgintzan.

1. Liburuaren aurkezpena

Ni hemen Azurmendiren azken liburua ariko naiz batipat, nahiz eta bestea ere honekin hertsiki lotua egon. "Zer dugu Orixeren alde" liburua fenomenala da benetan eta hori idatzi duena fenomeno. Ni neu ez naiz laudoriotara oso emana, baina liburu hau irrika bizizirentsi ondoren, horitxe da lehenik esan beharrekoa. Horrelako lan serio, gozo, orekatsu eta umotueta ez geunden ohituta aspaldion.

"Zer dugu Orixeren kontra" (eta Azurmendiren produzioa) irakurri duenak badaki jadanik guzti horren berri eta ez dauka azken liburu hau gomendatu beharrik. Bi liburuok ene ustez, halako Summa bat osatzen dute Uhin Berriaren euska gintzaren barruan. Bestalde, berriz Uhin Berriaren dinamika eta heldutasuna adierazten digute obra hauek,

Besteak beste, hiru multzo handitara bilduko nuke eskuartearen dugun liburua-
ren edukia:

a) EUSKALDUNAK poemari buruzko estudio luze bezain sakon eta ekilibratua. Baserri literaturaren testuinguruan sartuz, poemaren esanahia eta balioa eduki baliatzen ditu autoreak, duela zenbait urtetako aurreiritziak eta partzialkeriak gainditzeko dituelarik.

b) Orixeren mistikazko trilogia poetikoaz da bigarren multzoa. "Barne-Muinetan", "Getsemani" eta "Igan beti nire lelo" aztertzen ditu batipat. Orixeren barne esperientzia sakonak eta krisialdi latzak hauteman uste ditu lan horietan.

c) Hirugarrenik, Orixen narratzailearen teknika eta estiloa estudiatzeko dira "santa Kruz Apaiza" liburuan erakusten digun

moduan. Aurreko biak bezala, oso lan fina hau ere. Prosagintza literarioko ondorio ederrak atera daitezke hortik, batez ere Orixeren estiloa, frasekera eta ritmoa aipatzen diren pasarteetan.

Liburu hau literatur kritikaren saillean sartzen da bete-betea. Hortakoz eta gisa denez, axola berezia ematen zaio Orixeren irudi mundua eta gonbarazioak aztertzei hizkeraren (estiloaren) eta gaiaren arteko lotura azpimarratzeari. Aportazio ederra eta behar-beharrezkoa, noski gure literatur kritikaren arlorako.

Geure gisara bereizi ditugun hiru parteak zein baino zein hobeak eta beteagoak dira. Zenbat gauza ez digu esaten autoreak, eta nola esan gero! Zentzua, jakituria, gozotasuna, kritika zorrotza, oreka zer ez dago liburu bikain hontan!

Liburu hau puntu-puntu datorrela uste dut euskal alorrera eta, dudarik gabe, mesede handia egingen du gaurko gure kulturgintzan. Gauza nabaria denez, 1960 inguruan sortu zen eten hura (eta ez dut esanen beharrezkoa ez zenik) nolabait erremediatu beharra dago eta hildo hortan lagungarri aparta gertatuko da liburu hau.

Azken urteotako istiluak berpentsatuz eta gaindituz, urrats berri eta serio bat ematen du autoreak, zenbait topiko eta sinplekeria saihestuz eta beti ere sakonera joz.

Kanpoko azaletik barrenera jo ahala batasuna uste baino handiagoa izaten da eta hemen ere (Orixerekin) orixe gertatzen da, agian. Batasunerako bidea ez doa honez gero axaletik bakarrik (deklina-bidea, aditza, etab.); barrenago ere bada hor nonbait batasunerako bide izkutua

eta badirudi gaurgero bide horren bila hasi beharko dugula eginahalean.

Bide izkutu horri antzemateko ez da nornahi gauza, jakituria eta zentzu handia behar baitira hortarako. Dena den, liburu honen egileak aski goraki frogatu du badituela bata zein bestea eta hemendik aurrera gisa hortako lanak eta azterketak behar dituela batasunaren eta euska gintzaren mugimenduak.

Honenbestez, zilegi bekit parentesi moduko reflexio bat egitea. Euskal Unibertsitatea erreibindikatzen dugu eta ongi da. Baina jakin dezagun, besteak beste, egiazko euskal unibertsitaterako bidea gisa hontako lan serioez egingen dugula. Era guztietako ikerlanak eta azterketak behar dira euskal unibertsitatearen egiazko posibleztatzeko. Gure amets urdinen artean ez dezagun egia simple hau ahantzi.

2. Hiru puntu, ondorio gisa

Azurmendiren liburuak irakurri ahala, gaurko euska gintzaren hiru arazo garbi baino garbiago azaldu zaizkit eta hortaz luzatu nahi nuke zertxobait. Hiru puntuok euskarari eta literaturgintzari dagozkio bereziki.

2.1. Gaurko euskal kulturgintzan nabari den premia berezi bat zera da: literatur kritika eta literaturazko iritziak landu beharra.

Herria euskaldundu eta alfabetatu



Nicolas Ormestech "Orix", dibujo por A. Valverde

ahala, jendea gramatikazale purrukatu ari zaigu bihurtzen (lehendik ere baginen nahikoa). Eta banago gramatikatik ezin daitekeela espero hizkuntzaren erabateko soluziorik ezta hurrik eman ere. Literatura dute hontan hitza. Martin Ugaldere hitz batzu aldatuko ditut hona: "Bestez, gramatikarekin idazten ari bazara, ez duzu inoiz gauza berririk esango. Gramatika ezagutzen duzunaren neurrian, gramatika hori puskatu beharrean aurkitzen zara. Eta hor non dabilen euskaldungoa". (GA-RAIA, 17 alean).

Gramatikazko soluzioak partzialak izango dira beti ere. Gramatikak —eta ez dakit justu ari ote naizen— axaleko batasun bat, halako ordena sistematiko bat ematen dio hizkuntzari, eta denok daki-kegu honez gero zein premiazkoa dugun batasun hori euskaran.

Alabaina, hizkuntza batetan sortzen diren problema asko eta asko estilistikoak eta literarioak izan ohi dira, eta bada ordua hortaz jabetzeko. Literatur sena apur bat duenari hori ez zaio eskapatzen (galdegin Arestiri). Baina badirudi urri samar gabiltzala euskaldunok literatur zentzuz eta horregatik gertatzen dira gure artean gertatzen direnak.

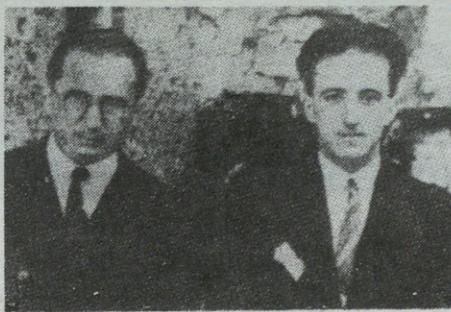
Batzuek gramatikazko arau zehatzek epaituko dizute dena. Beste batzuek, berriz, klase borrokaren planteamendu mekanizista bilatuko dute literatura ere. Bai batzuk eta bai besteak literatur lana zer den ikasi beharrean daudela uste dut. Eta azkenekoei batez ere irakur dezatela, mesedez, komentatzen ari garen liburutik "Lenin irakurri eta Orixe interpretatu" deritzan kapitulua. Azken finean ez bait da berdin abertzale izatea (eskuineko nahiz ezkerreko) eta literato izatea. Halaber, ez da berdin herrigintza eta literaturgintza.

Puntu hau bukatzeko, zera gomendatuko nuke: esukara batu beharrak eta euskalduntze-alfabetatzearen premiak ez gaitzala eraman literatur zentzua galtzera.

2.2. Liburu hontatik eta azken urteotako produktioetik atera daitekeen beste ondorioa hau da: gerra aurreko eta ondoko euskalgintza hobeki ezagutu eta aztertu beharrean gaudela, batez ere zenbait autore handi

Uhin Berriak klasikozaletasun nabaria sortu du gure artean eta guztiz osasungarria izan da korrante hori, geure klasiko zaharrek ahaztuxek bait genituen. Grina horrek bultzaturik, hain zuzen, hor ibili gara azken urteotan Detxepare, Leizarraga, Axular eta beste aztertzen. Ongi da eta aurrera ere jarraitu beharko zaio lan horri.

Horrenbestez, ordea, ez gaitezela Leizarragarekin edo Axularrekin gera. Gure tradizioa ez da horiekin bukatu. Geroztik



ere izan dira idazle pijoak gure artean, hain zuzen Axular eta Leizarraga (hau ez hainbeste) ezagutu eta beren gisara asimilatu dituztenak. Hortaz, horien lana ere guztiz interesgarri zaigu, areago gugandik hurbilago daudelarik.

Hau idaztean, XVIII. eta XIX. mendeko idazle handietan ari naiz pentsatzen, giputz eta bizkaitarretan bereziki, hala nola, Kardaberaz, Mendiburu, J.A. Mogel, J.B. Agirre, Añibarro, Fray Bartolome, etab. Eta horien segidan jarri nahi nituzte gerra aurreko eta ondoko zenbait idazle handi ere: Txomin Agirre, Kirikiño, Li-zardi, Orixe, Lauaxeta, S. Mitxelena, N. Etxaniz, Zaitegi, Lekuona, J. Etxaide, Mirande, Aresti, etab.

Ikus daitekeenez, idazle sail handia daukagu oraino aztertzeke eta horren premian gaude, hain zuzen, oreka batera etortzeko. Beraz, Leizarraga, Axular eta abarren ondoren, besteoi ere etorriko ahal zaie lehenbailehen beren txanda.

Hona zer dioen Azurmendik:

"Gure klasiko zaletasuna lotsagarri-ro axalean gelditzen ari da: ez diogu formari baizik begiratzen eta ez diogu begiratzen formari ere. Haiek sarri aipatzeaz, beste, dozena bat hitz "zahar" kuroso — gehienak erdararen bati hartuak— eta dozenardi bat esaera nabarmen kopiatzetik ez gara pasatzen. Orixek sakonkiago lortu duela esango nuke, klasikoak bere erara birkreatzea. Tradizioa zehar, klasikoak dabilza Orixeren esaeran, bertsoen arteko dependentsian, errekurtsio "naturalen", baliapenean, eta abar. Baina honek azterketa berezi bat beharko luke. Bakarrik, gure aurrekoak baino klasikoen ezagutzaileago eta jarraikileagotzat dauzkagu geure buruak. Ez ez zait batera seguru iruditzen, halaxe garenik" (218 or.).

Mitxelenak Orixeri buruz dioena ere haintzakotzat hartzekoa da "XXgarren mende honetako euskara erkituxea ez ezik, antzinako liburuak ere astiro irakurriak eta aztertuak zituén. Orixeri zor diogu batez ere orduko gazteek oihartzuna zenik ez genekielar belarrietara zitzaigun oihartzuna" (Idazlan hautatuak, 260 or.).

Komentarioak sobera daudela uste dut.

2.3. Hirugarrenik, joskeraren arazoa aipatu nahi nuke.

Gauza jakina da, izugarritzko joskera problema daukagula euskara prosa moderno baten hildotik sartu nahi izanez gero. Badirudi jendea jabetzen hasia dela. Bes-

teak beste, sintaxiari buruzko ikastaldiak eta lanak ugaltzen (?) hasi dira eta zer-bait esan nahi du horrek (irakasle titulu ateratzeko soilik ez bada behintzat).

Zer esanik ez dago, Altuberen iritzia-
k (ikus "Erderismos") guztiz interesgarriak eta begiragarriak direla arazo hontan. Baina gauza nabaria, baita ere (nireztat bederen), iritzi horik nahiko puristak eta partzialak direla, beste noizpait hemen berton eman nituen arrazoiengatik.

Bestalde, hor dugu Villasanteren azken liburua ere ("Sintaxis de la oración compuesta"), oso lan praktikoa eta baliagarria.

Dena den gauza bat seinaltatu nahi nuke hemen ere. Alegia, joskeraren hauzia bera ere ezin daitekeela gramatikazko edota sintaxiazko irizpide soilez garbi. Puntu honi dagokionez ere argibide eder-rak ematen ditu Azurmendik, batez ere "Santa Cruz Apaiza"z egiten duen azter-lanean.

Bestela esanda, joskeraren hauzia ezin liteke behar bezala konpon estiloa eta ritmoa alde batera utziz (berriro kri-terio literarioetara goaz). Hiru alderdiok elkarrekin erabat loturik daude.

Hontan ere kontutan hartzekoa da Mitxelenak Orixez dioena: "Eginahale-an saiatu zen, beraz —beste nonbait esan dudanez—, gure hizkuntza aldi eta eginkizun berrietarako egokitzen, hizkera zailu, labur, biziago bat moldatzen. Orixez geroztik doinu berri batean ikasi du mintzatzen euskal prosak, atsegin bazeigu eta ez bazeigu" (Idazlan hautatuak, 261).

Bestalde, joskera kontuan ezin daiteke ahanzt Mitxelenak berak Arantzazuko txostenean dioena: "Maila edo mota bat baino gehiago daude esukara idatzian" (Idazlan hautatuak, 114).

Sarritan gauzarik sinpleenak ahazten direlako, sinplekeria nabarmenak esaten dira. Bada ordua gauzei antzematen has-teko, arazoak beren onetik atera ez di-tzagun. Nik neureztat burubide hauxe daukat gero eta gehiago haragitua: azken finean, hizkuntzaren arazoa estilo kontua dela gehienbat.

Bukatzer a noa. Hemen ondorio gisa labur zurrean aipatu ditudan hiru puntu-
ok estudio sakonagoak eta luzeagoak me-rezi lituzkete, noski. Gure jendea sartu-ko ahal da bide horietatik.

Esanak esan, aski esanahitsua da Azurmendik bere liburuari, konklusio an-tzean, ematen dion errematea. Mitxelenaren hitzok aipatu besterik ez du egiten:

"Gure ondorengoek,
orain pixkaren bat
ahazturik badaukate ere,
aurkituko dute berriz
egunen batean
Orixe,
harrimenez eta espantuz".

JOXE LIZARRALDE

EKAINA 26 : 3 UZTAILA

LIBURUAK

EUZKO ALDERDI JELTZAI-LEA, jokabidea politika, ekonomia, gizarte eta kulturari buruz. ITXAROPENA. 183 or., 125 pta.

1976eko maiatzetik aurrerako martxo arte eginikolanek osatzen dute liburua hau. Hain zuzen lau taldek egin zituzten eta

EUZKO ALDERDI JELTZALEA



Jokabidea politika, ekonomia, gizarte eta kulturari buruz

AGIRIAK

EAJPNV
EUZKO ALDERDI JELTZALEA PARTIDO NACIONALISTA VASCO

ondoren PNVko militanteek eztabaidatuak izan ziren. Alderdi politikan, ekonomian, gizarte- eta kulturari buruz, euskaraz eta gaztelaniaz.

E.S.B. EUSKADIREN AUTONOMIARENZAT PROGRAMA SOZIALISTA BAT. 209 150 pta.

Hau ere liburua programatikoa da, ESBren II Batzarrean onartutako ponentziak biltzen bait ditu. Honez gain, Batzarre horretara inbitatuak izan ziren batzuen diskursoak, Iñaki Aldekoaren politika informea eta Euskal Herriari agiria dakartzi, ia dena bi hizkuntzetan.

Partido Socialista Vasco
Euskal Sozialista Biltzarrea

ESB

EUSKADIREN AUTONOMIARENZAT
PROGRAMA SOZIALISTA BAT
UN PROGRAMA SOCIALISTA PARA
LA AUTONOMIA DE EUSKADI

ALDIZKARIAK

ZILIPOT. Erretereriako ikastolako BUEkoek egin. 100 pta.

Poesiak osatzen dute aldiria hau. Baina ez nolanahiko poesiak. Hitzak eta hauek emateko era, inajina, elkartu egiten dira, adierazpidea biak osatzen dutelarik. Imajinazioa da nagusi, zenbait muga hausten delarik. Baina hurrengo batetan emango dugu lan honen berri zehatzago. Bitartean, eskuratu nahi duena ibilbedi bizkor, tirada ez bait da oso handia.



ELHUYAR, 10 zenbakia. 1977-ko martxoa.

ELHUYAR taldea etengabe ari da lanean. Oraingoan ere, atzeraturik datorren arren, argitaratu da bere aldizkariaren 10. zenbakia. Bertan, editorialaz gain, beste zortzi lan aurki daitezke: J.M. Goñiren "Berdintza eta ekuazioa (II)" eta "Fisikaren irakaskuntza". Luis Bandresen "Fisikaren bideetatik abiatzen (VI)", Iñaki Azkuneraren "Altzairuen karakteristika mekanikoaak", Jazinto Iturberen "Laser: oinharri teorikoa eta aplikapenak", Mikel Zalbidek Karlos Santamariari meteorologiazko elkarrizketa, René eta Claude Harlouxeten lana "Informatikaren egungo egoeraz" eta Ibon Sarasolarena "Atzizki-egitura baten bilakaeraz". Bestalde ELHUYARen adar bezala sortu den Matematikaren didaktikarako taldearen berri ematea da. Aldizkariaren edo beste zerbaiten berri jakin nahi duenak, jo beza helbide honetara: ELHUYAR, Circulo S. Ignacio; S. Marcial, 26-bajo DONOSTIA.

DISKOAK

HERRIAREN OIHUA. Telesforo Monzon. DIZKOLA D-5. L. P. 500 ptza.

Monzonen lehengo eta oraingo kantak, batzu oso eza-gunak — "Itziarren semea", "Batasuna", "Txikia", "Lepoan hartu"... — beste, batzu oraintsu azalduak — "Irabazi", "Herriko-tuak" (Txikiri eskainia) — eta baita horrenbeste entzun ez direnak ere. Egileak berak abesten ditu, inolako musika tresnen laguntzarik gabe.

HERRIAREN OIHUA



MILA ALDIZ ERORI GARA. "Gure bidea" ZAFIRO. L.P. 450 pta.

"Gure bidea" taldea duela bost bat urte osatu zen.

Lau partaide ditu — Maite, Josu, Urko eta Joxe — eta gitarra lagundurik kantatzen dute. Abestien musika eta biruzpala kasu salbu hitzak ere taldea.



renak dira. Ah! Eta diskoaren azaleko zenbait argazki eta dibujo gure aldizkariari "lapurtuak" dira.

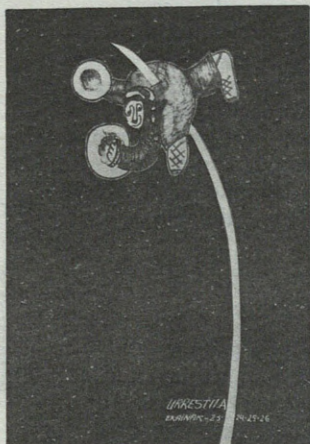
JAIALDIK

Irun eta Ondarrabiko ikastolaren alde antolatutako ekin-tzei jarraiki, hilaren 25ean, gaueko 10etan, jaialdi bat izanen da; bertan Antton



Valverde, Xabier Lete, Lurdes Iriondo eta Pantxo eta Peio hartuko dute parte; baita Hendaiako AKELARRRE fanfareak eta Irungo ALAIKI, ELORRI eta IZAGA taldeek ere.

Urrestilan, ekainaren 23tik 26ra, herriko festaburuak.



Tolosan, sanjuanak direla eta, hilaren 26a "Euskal Egun" bezala antolatu dute, estropadak, kaleetan txistulari eta trikitilariak, e.a. izango direlarik.

Bestalde, arratsaldeko 5etan, zezen plazan, Galdakanoko ANDRA MARI taldearen dantza saioa; Altsa-

tsuko dantzak, Bizkaiako kanta eta doinuak, e.a. emango dituzte; sarrera dohan. 7,30etan berriz, Beotibar pelotalekuan, jaialdia: Pantxo eta Peio, Etxamendi eta Larralde, bertsolariak, trikitilariak, e.a. izango dira bertan.

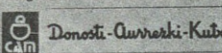
KANTALDIA



25 Ekaina Gaueko 10.15an

LEKOA: Trinitateko Enparantzan

Loguntzaile: C. A. T.



Donostiako Trinitateko enparantzan, ekainaren 25ean, HAIZEA musika talde berraren errezitala; gaueko 10etan izanen da.

IKASTALDIAK

Donostiako E.U.T.G.-en uztailearen 4etik abuztuaren 26era euskarazko ikastaro intensiboak izanen dira, ordu eta maila desberdinetan. Matrikula hil honen 24a arte.

LEHIAKETAK

XALBADOR saria, Z. ARGIA antolaturik, bertso pape-rentzat. Irailaren 25a arte argitatuak izan behar dute;

gaia Nafarroa; izen-deiturarik edo izenorde ezagunik gabe argitaratuak izanen dira, al-dizkariaren zuzendariak gordeko dituelarik bertso-jartzailearen izendeiturak; Euskaltzaindiak izendatuko ditu epai-mahaikoak. Sariak: SENDOA argitaletxeak eskainitako "Mila olerki eder" bi liburuak eta Azkueren hiztegia; EDICIONES VAS-CASEk eskainitako "Munduan zehar" hamar liburu sorta; GEROK eskainitako "Lehen Euskal Herria" eta KIMU saileko hamar liburu sorta; sari hauetatik nahi duena aukeratuko du irabazleak; horrezaz gain Z. ARGIAren kopa bat emango zaio.

ANTZERKIA

TXOTXONGILO GIÑOL, ia taldearen saioak. Hilaren 24-ean, Hernaniko Udaletxean, arratsaldeko 6,30etan; 25ean 7,30etan, Andoaingo Lasailen; 28an; 7etan, Ondarruko Alameda zineman.

IHARDUNAK

Azpeitiako Enparan dorreetxearen berriztapena dela eta, "Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalak" ekin-tza hau antolatu ditu:

—hilaren 23an, arratsaldeko 6,30etan, etxearen bedeinkapena; Azpeiti eta Azkoitiko alkateak eta J.R. Urkiok parte hartuko dutelarik ekintza kulturala; Enparan dorreetxeari buruzko liburuaren eskaintza. Etxe horretan jarri den erakusketaren ikus-taldia; "Aurrezki Kutxa Munizipalak" dituen lanak eta

Eduardo Txilida eta Zuloaga pintorearen koadroek osatzen dute erakusketa hori.

Ondoren Jabier Mello-Portu eta Nekane Lasarteren errezitala.

—24ean, Fermin Leizaolaren hitzaldia "La vida pastoril Euskal Herria" gaiaz; 27an, Jose M. Satrustegi "Euskal baserriaren oinarriak" gaiz mintzataka da; 30ean "Reflexiones en torno a la Universidad Vasca" gaia erabiliko du Julio Caro Barojak; uztailaren 1ean J. I. de Uria, Imanol Elias Odriozola, Leopoldo Etxeberria eta Manuel Urkola Ansola "Enparango etxea eta Azpeiti" gaiaz arituko dira; 4ean, "Euskal arte modernoa Edorta Kortadi eta 6ean. Juan Garmendia Larrañaga "Olagintza eta olaginonak" gaiaz. Hitzaldi hau denak arratsaldeko 8etan izanen dira.

ETA BESTE

Eranskailuak ez dira bukatzen Oraingoan Groseko hauzo elkar-teak diru bila dabilela eta atera duena



GROSEKO HAUZO ELKARTEA

EZIN SINETSI

1

Txantxetakoak ez dira jaunak,
jende "gaiztoaren" farrak,
telebistatik esandakoak
entenditzeko azkarrak.
Pobrientzako religioak
ez dauzka "modelo" txarrak,
fede sendoa omen daukate
Oriol eta Ibarrek.

2

Pekatarion alde bizia
emateko gertaturik,
ez ote dauka bere kolkoan
damutzeko pekaturik...?
Penitentzia ta lan astunetan
horrenbeste nekaturik,
a zer nolako alajak dauden
Elizak bedeinkaturik!!!

3

Gizon hauekin Eliza ere
ez da portatu itxusi,
apaiz txintxoak beren etxetan
sarri ditugu ikusi.
Txalet ederra bedeinkatuaz
bere kapila ta guzi,
lenaz gainera, ia egiten
diran zeruko nagusi.

4

Holako batzuk joaten badira
aingerutxoen artera,
gu ez gaituzte inoiz sartuko
aberats hoién tartera.
Pobre samarrak geraden denok
orain kontuak atera,
hoien zerutik gu infernura
Luziferrekin batera.

5

Seinale txarra haundizki hoiek
Elizan asko sartzea,
ta zoritxarrez ezkertiarak
guziak aurka jartzea.
Dirua eta fede jatorra
orren ondo alkartzea,
hau izango da; religioa
"katxondeotzat" artzea!

6

Seguru asko aginduen bat
etzuten ondo beteko,
hainbeste diru urte gutxitan
langileeri jateko.
Orain jendea gerturik dago
Elizari esateko,
ia zer "parto" egin ditugun
seme hoiek izateko?

7

Ez dakit nola predikatu dan
Ebangelioko itza,
baina pobrien albistea zen
ondo agertu balitza.
Orain zergatik dirudun danak
Elizaren alde mintza...?
Behartsu asko konturaturik
hortik urruti dabilta.

8

Elizak ere badu berekin
zertaz egin esamina,
bere etxea bihurturikan
"txutxo" guzien jardina.
Fundadoreak esandakoa
etzen izango berdina,
itxura gabe utzia degu
Jesukristoren dotrina.

IZAZPIK



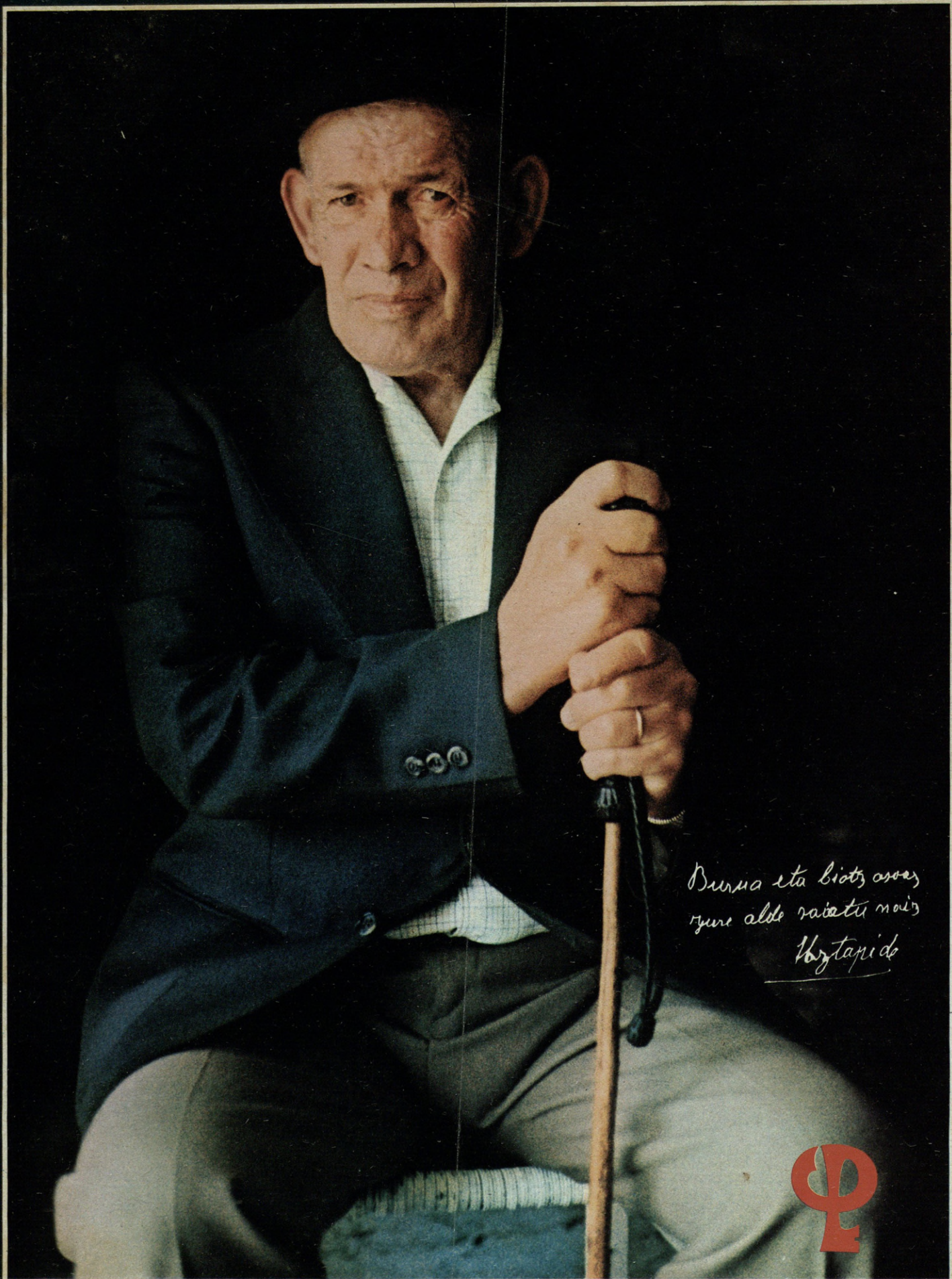
Ez zukin bakarrik baita erriaren onerako Gipuzkoan bertan dirua zabaltzea nai duten bezero guziakin ere. Auek dituzu Donosti-Aurrezki-Kutxa'n dirua aurreratuaz lagun egiten diezun gizarte-langintzetako batzuk: Mikel Deuna-Zaindaritza, Gipuzkoako buru-urriei lagun egiteko Gipuzkoa zear sakabanatuta dauzkan bere 10 bazkunak. Baserriaren aldeko, Zabalegi-Erri-Ikastetxea, emakumeari buruz, Sendi-Eziketa-Bazkunak, Gizarte-Laguntzaille-Ikastetxea, Uda-etxeak, Aur-Idaztitegiak. Gure gizarte-langintzai buruz eta azken amar urte auetan bakar-bakarrik, 900 milloer pezetan ortxe-ortxe zabaltzen ditugu. Era onetan betetzen degu zuri emandako itza. Donosti-Aurrezki-Kutxa'k lortzen ditun etekiñak, Gipuzko-gizarteko bearrik aundien eta nagusienetan lagunduaz. Gizarte-lan onetan zu zaitugu oiñari ta poz, zugandikakoa baida.

**BA DEGU
BA
ZUKIN ERE,
ERANTZUKIZUNA**



**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL



Burua eta biotz osoak
gure alde saiatu naiz
Uztapide



Manuel Olaizola, "Uztapide"

"Con toda mi mente y mi corazón he trabajado para ti"